

EUROOPA KOHTU OTSUS

29. oktoober 1980*

Konkurents – FEDETABi lepingud ja soovitus

[...]

1. Konkurents – Haldusmenetlus – Ühe ja sama rikkumise eest järjest esitatud kaebused – Üks otsus – Lubatavus – Tingimus – Kaitseõiguste austamine
(Komisjoni määruse nr 99/63 artiklid 2 ja 4)
2. Konkurents – Haldusmenetlus – Kaitseõiguste austamine – Vastuväidetest teatamine – Komisjoni kohustused
(Komisjoni määruse nr 99/63 artikkel 4)
3. Konkurents – Haldusmenetlus – Ärisaladuse hoidmine – Konfidentsiaalne teave – Kaebusi esitanud kolmandatele isikutele edastamine – Lubamatu
(Nõukogu määruse nr 17 artiklid 19 ja 20)
4. Konkurents – Lepingud, otsused ja kooskõlastatud tegevus – Teatamine – Vabastamine – Tingimused
(Nõukogu määruse nr 17 artikli 4 lõige 2)
5. Konkurents – Lepingud, otsused ja kooskõlastatud tegevus – Teatamine – Üksikasjalikud eeskirjad – Vormi A/B kasutamine – Teatamise kehtivuse tingimus
(EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõige 3 ja artikli 87 lõike 2 punkt b; nõukogu määruse nr 17 artikkel 4; komisjoni määruse nr 27 (muudetud määrusega nr 1133/68) artikkel 4)
6. Institutsiooni võetud meetmed – Kohustus märkida põhjused, millele tuginetakse – Ulatus – Otsus, milles määratakse kindlaks konkurentsieeskirjade rikkumine
(EMÜ asutamislepingu artikkel 190)
7. Konkurents – Haldusmenetlus – Mitut rikkumist hõlmav üks otsus – Lubatavus
8. Konkurents – Haldusmenetlus – Euroopa inimõiguste kaitse konventsiooni artikli 6 mittekohaldatavus
9. Konkurents – Lepingud, otsused ja kooskõlastatud tegevus – Ettevõtjate ühenduse soovitus – Kohustuslikkus – Asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaldamine
(EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõige 1)

---

* Kohtumenetluse keeled: prantsuse ja saksa.

10. Konkurents – Lepingud, otsused ja kooskõlastatud tegevus – Keelamine – Kohaldamine mittetulundusühingute suhtes – Tingimused

(EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõige 1)

11. Konkurents – Lepingud, otsused ja kooskõlastatud tegevus – Mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele – Kriteeriumid

(EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõige 1)

Liidetud kohtuasjades 209/78–215/78 ja 218/78,

(1) 209/78: **Heintz van Landewyck Sàrl**, Luxembourg, esindaja: *avocat-avoué* Ernest Arendt, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o Ernest Arendt, 34 Rue Philippe II;

(2) 210/78: **Fédération Belgo-Luxembourgeoise Des Industries du Tabac Asbl (FEDETAP)**, Brüssel, esindajad: Léon Goffin ja Antoine Braun Brüsseli advokatuurist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o eespool nimetatud Ernest Arendt;

(3) 211/78: **Établissements Gosset SA**, esindaja: Walter van Gerven Brüsseli advokatuurist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o eespool nimetatud Ernest Arendt;

(4) 212/78: **BAT Benelux SA**, Brüssel, esindaja: Philippe-François Lebrun Brüsseli advokatuurist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o eespool nimetatud Ernest Arendt;

(5) 213/78: **Compagnie Indépendante des Tabacs Cinta SA**, Schaerbeek, esindajad: Edouard Jakhian ja Bernard Hanotiau Brüsseli advokatuurist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o eespool nimetatud Ernest Arendt;

(6) 214/78: **Weltab SA**, Brüssel, esindaja: Pierre van Ommeslaghe Brüsseli advokatuurist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o eespool nimetatud Ernest Arendt;

(7) 215/78: **Jubilé SA**, Liège, esindajad: Hans G. Kemmler, Barbara Rapp-Jung ja Alexander Bohlke Maini-äärse Frankfurdi advokatuurist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o eespool nimetatud Ernest Arendt;

(8) 218/78: **Vander Elst SA**, Antwerpen, esindajad: Hans G. Kemmler, Barbara Rapp-Jung ja Alexander Bohlke Maini-äärse Frankfurdi advokatuurist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o eespool nimetatud Ernest Arendt;

hagejad,

keda toetavad:

Association des Détaillants en Tabac, Asbl (ATAB), Brüssel, esindaja: Jean-Régnier Thys Brüsseli advokatuurist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o eespool nimetatud Ernest Arendt;

Association Nationale des Grossistes en Produits Manufacturés du Tabac (AGROTAB), Liège, kutseühendus, esindajad: Jean-Marie van Hille ja Nadine François Genti advokatuurist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o Fernand Entringer, 2 Rue du Palais de Justice;

ja

Fédération Nationale des Négociants en Journaux, Publications, Librairie et Articles Connexes Asbl (FNJ), Brüssel, esindaja: Pierre Didier Brüsseli advokatuurist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o eespool nimetatud Ernest Arendt,

menetlusse astujad,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigusnõunik B. van der Esch, keda abistavad komisjoni õigustalituse töötajad J.-Fr. Verstrynge ja G. zur Hausen, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o Mario Cervino, Jean Monnet' hoone, Kirchberg,

kostja,

keda toetavad:

Mestdagh Frères & Co SA, Gosselies, ning **Eugène Huyghebaert SA**, Mechelen, esindaja: L. van Bunnan Brüsseli advokatuurist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o P. Beghin, 48 Avenue de la Liberté,

Fédération Belge du Commerce Alimentaire Asbl (FBCA), Brüssel, esindaja: L. van Bunnan, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o eespool nimetatud P. Beghin,

ja

GB-Inno-BM SA, Brüssel, esindajad: advokaadid M. Waelbroeck ja L. van Bunnan, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: advokaadibüroo Elvinger and Hoss, 15 Côte d'Eich,

menetlusse astujad,

mille esemeks on taotlus tunnistada kehtetuks komisjoni 20. juuli 1978. aasta otsus nr 78/670/EMÜ (IV/28.852 GB-Inno-BM vs. FEDETAB; IV/29.127 Mestdagh-Huyghebaert vs. FEDETAB ja IV/29.149 – FEDETABi soovitus; EÜT L 224, lk 29), milles väidetakse, et hagejad on ühel või mitmel korral rikkunud EMÜ asutamislepingu artiklit 85, või teatavatel juhtudel seda otsust muuta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president H. Kutscher, kodade esimehed P. Pescatore ja T. Koopmans, kohtunikud J. Mertens de Wilmars, Lord Mackenzie Stuart, A. O'Keefe, G. Bosco, A. Touffait ja O. Due,

kohtujurist: G. Reischl,

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

– Üldised kaalutlused

1. Käesolevate kohtuasjadega taotletakse komisjoni 20. juuli 1978. aasta otsuse nr 78/670/EMÜ kehtetuks tunnistamist, milles käsitletakse EMÜ asutamislepingu artikli 85 alusel toimunud menetlust (IV/28.852 – GB-Inno-BM/FEDETAB, IV/29.127 – Mestdagh-Huyghebaert – FEDETAB; IV/29.149 – FEDETABi soovitus, EÜT L 224, lk 29), mille käigus leiti, et hagejad on kõnealust artiklit mitmel korral rikkunud.
2. Hagejad, kelle hulka kuuluvad kõik nimetatud otsuse adressaatideks olevad ja otsuse artiklis 4 loetletud isikud, on mittetulunduslik Fédération Belgo-Luxembourgeoise des Industries du Tabac, Brüssel, (edaspidi „FEDETAB“), s.o kutseühendus, kuhu kuuluvad peaaegu kõik Belgia ja Luksemburgi tubakatootjad, ning eraldi seitse olulisemat liiget, kelleks on:
  - Cinta SA (edaspidi „Cinta“), Brüssel,
  - Éts. Gosset SA (edaspidi „Gosset“), Brüssel,
  - Jubilé SA (edaspidi „Jubilé“), Liège,
  - Vander Elst SA (edaspidi „Vander Elst“), Antwerpen,
  - Weltab SA (edaspidi „Weltab“), Brüssel,
  - BAT Benelux SA (edaspidi „Bat“), Brüssel,
  - Heintz van Landewyck Sàrl (edaspidi „HvL“), Luxembourg.
3. Vaidlustatud otsusega kehtestatud ja allpool kirjeldatud meetmed on seotud tubakatoodete turustamisega Belgias ning need võib jaotada kahte rühma. Ühelt poolt on need FEDETABi teatavad otsused ja lepingud muude tubakasektori kutseühendustega ajavahemikul 1. veebruarist 1962 kuni 1. detsembrini 1975

ning teiselt poolt FEDETABi soovitusel sätestatud seoses sigaretimüügiga Belgia turul, millest FEDETAB teatas komisjonile 1. detsembril 1975.

4. Kuna hagejad on esitanud haldusmenetluse käigu kohta mitu väidet, mille tulemuseks on vaidlustatud otsus, on kasulik esitada eelkõige kõnealuse menetluse kokkuvõtte, et hõlbustada seoses kõnealuste väidetega poolte esitatud argumentide läbivaatamist.
5. Komisjonile 2. aprillil 1974 määruse nr 17 artikli 3 lõike 2 alusel esitatud kaebuses nõudis Belgia kaubahalliettevõtja GB-Inno-BM (edaspidi „GB“), et komisjon algatataks menetluse FEDETABi, mittetulundusliku Fédération Nationale du Commerce de Gros en Produits Manufacturés du Tabaci (edaspidi „FNCG“) ja mittetulundusliku Association des Détaillants du Tabaci (edaspidi „ATAB“) vastu. Selle kaebuse järel algatas komisjon kõnealuse artikli alusel menetluse, mille jooksul ta saatis 18. juulil 1974 FEDETABile, ATABile ja mittetulunduslikule Association Nationale des Grossistes Itinérants en Produits Manufacturés du Tabacile (edaspidi „ANGIPMT“), mis on FNCG lõpetamise järel loodud ühendus, vastuväiteteatise, milles ta teatas, et tema arvates on FEDETABi teatavad lepingud, otsused ja kooskõlastatud tegevus vastuolus asutamislepingu artikliga 85.
6. Hagejate ja kostja GB ärakuulamine nendes kohtuasjades määrati 22. oktoobriks 1975. aastal. 21. oktoobril 1975 palusid mitme filiaaliga hulgimüügiettevõtja Mestdagh Frères et Cie, SA, ning toidukaupade hulgimüügiettevõtja Eugène Huyghebaert, SA, liita end GB kaebusele ning esitasid komisjonile kaebused määruse nr 17 artikli 3 lõike 2 alusel.
7. Ärakuulamine toimus, nagu ette nähtud, 22. oktoobril 1975, ent selle järel laiendati menetlust, et hõlmata FEDETABi soovitus seoses sigaretimüügiga Belgia turul, millest ta teatas 1. detsembril 1975 vastavalt määruse nr 17 artiklitele 2 ja 4. Komisjon saatis 17. mail 1976 FEDETABile ja teistele hagejatele, kes olid samuti soovitusel teatanud, teise vastuväiteteatise, mis on seotud kõnealuse soovitusel ning mille puhul toimus 22. septembril 1976. aastal hagejate teine ärakuulamine.
8. Pärast hagejatele lõplike teabenõuete saatmist ning arvamuse saamist nõuandekomiteelt, kes tegeleb konkurentsi piirava tegevuse ja turgu valitseva seisundi küsimustega, võttis komisjoni 20. juulil 1978 vastu vaidlustatud otsuse nii GB kui ka Mestdaghi ja Huyghebaerti kaebuste ning FEDETABi 1. detsembri 1975. aasta soovitusel kohta.
9. Selle otsuse artikli 1 kohaselt rikuti otsuse adressaatide vaheliste lepingute ning ettevõtjate ühenduse FEDETABi otsustega tubakatoodete turustamise ja müügi kohta Belgias, mis käsitlesid järgmist:

1) FEDETABi (Brüssel) poolt hulgi- ja jaemüüjate heakskiitmine ja liigitamine eri kategooriatesse, et rakendada nende kategooriate suhtes erinevaid kasumimarginaale;

2) tootjate kehtestatud jaemüügihindade säilitamine FEDETABi ja FNCG vahelise 22. mai ja 5. oktoobri 1967. aasta lepinguga ning 29. detsembri 1970. aasta lisalepinguga;

3) FEDETABi kehtestatud piirangud hulгимüüjate teatavate kategooriate heakskiitmise kohta;

4) teistele hulгимüüjatele edasimüügi keeld ühismeetmete ja 22. märtsi 1972. aasta lisalepingu alusel;

5) hulgi- ja jaemüüjate suhtes standardsete maksetähtaegade kohaldamine 23. detsembri 1971. aasta ühismeetmete alusel;

6) FEDETABi otsus kohustada jaemüüjaid ladustama miinimumarvu tootemarke ning FEDETABi teatavate liikmete sõlmitud lepingud ja ühismeetmed selleks, et tagada jaemüüjate poolne kohustuste täitmine;

„alates 13. märtsist 1962 kuni 1. detsembrini 1975 asutamislepingu artikli 85 lõiget 1“.

10. Artikli 2 kohaselt rikuti FEDETABi soovitusel, mis jõustus 1. detsembril 1975 ja milles käsitleti järgmist:

1) Belgia hulgi- ja jaemüüjate jagamine kategooriatesse ning jaemüüjate suhtes erinevate kasumimarginaalide rakendamine;

2) hulgi- ja jaemüüjate suhtes standardsete maksetähtaegade kohaldamine; ning

3) hulgi- ja jaemüüjatele aastalõpu mahahindluste lubamine;

„Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu artikli 85 lõiget 1 ning see ei kuulu nimetatud lepingu artikli 85 lõikes 3 sätestatud erandi alla.“

11. Artikli 3 lõikes 1 on sätestatud, et otsuse adressaatidel palutakse viivitamata lõpetada artiklis 2 osutatud rikkumine ning eelkõige hoiduda tulevikus kõigist tegudest, millel on sama eesmärk kui FEDETABi soovitusel. Artikli 3 lõike 2 kohaselt palutakse FEDETABil viivitamata teavitada otsuse sisust kõiki oma liikmeid, kellele otsus ei olnud adresseeritud.

12. 30. oktoobri 1978. aasta määrusega määras Euroopa Kohtu teise koja esimees, tegutsedes vastavalt artikli 85 teisele lõikele ning kodukorra artikli 11 teisele lõikele kohtu esimehe asemel, esialgse otsusena, et otsuse artiklite 2 ja 3 kohaldamine tuleks peatada seni, kuni kohus on teinud lõpliku otsuse.

13. 1978. aasta septembris ja oktoobris kohtukantseleisse esitatud hagiavaldustega soovis iga hageja kõnealuse otsuse kehtetuks tunnistamist ning teatavatel juhtudel selle asemel otsuse muutmist seoses endaga.

14. 26. oktoobri 1978. aasta, 28. märtsi 1979. aasta ning 27. juuni 1979. aasta määrustega lubas Euroopa Kohus eri pooltel astuda menetlusse nii hageja nõuete kui ka komisjoni väidete toetuseks.

15. Kuna need on seotud, siis on asjakohane need kohtuasjad otsuse tegemiseks liita.

II – Vormi ja menetlust puudutavad väited

Esimene väide: komisjoni keeldumine kuulata ära teatavad huvitatud hulgi- ja jaemüüjate ühendused

16. Kõik hagejad, v.a Vander Elst, heidavad ette, et komisjon keeldus lisamast ühenduste ANGIPMT ja ATAB ja Consortium Tabacs-Groep Tabak (edaspidi „GT“) taotlusele *de facto* ühendust, kuhu kuuluvad teatavad ANGIPMTi endised liikmed, tema ärakuulamiseks haldusmenetluse jooksul. Seda keeldumist peetakse määruse nr 17 artikli 19 lõike 2 ning määruse nr 99/63 artikli 5 sätete rikkumiseks.
17. Määruse nr 17 artikli 19 lõikes 2 on sätestatud, et füüsiliste või juriidiliste isikute poolt esitatud hagiavaldused, kui neil isikul on piisav huvi, tuleb ära kuulata. Selleks peab komisjon vastavalt määruse nr 99/63 artiklile 5 andma neile võimaluse teha oma seisukohad kirjalikult teatavaks sellise tähtaja jooksul, nagu ta võib määrata.
18. Toimikust selgub, et komisjoni teguviisi on arvestatud üksnes selles osas, et ta keeldus kutsumast eespool nimetatud ühendusi teisele kohtuistungile 22. septembril 1976 seoses FEDETABi soovitusel. Teisest küljest selgub toimikust ka, et menetluse jooksul saatsid need ühendused komisjonile oma kirjalikud märkused soovitusel. Sellest järeldub, et komisjon ei keeldunud kõnealuseid ühendusi ära kuulamast, rikkumata eespool nimetatud määruse sätteid, kuna määruse nr 99/63 artikli 5 kohaselt andis komisjon neile võimaluse teha oma seisukohad teatavaks kirjalikult ning nad kasutasid seda võimalust.
19. See väide tuleb seepärast tagasi lükata.

Teine väide: komisjoni keeldumine rahuldada FEDETABi taotlus kuulata ära kaks hulgimüüjate ühendust

20. 30. juunil 1976 saatis FEDETAB komisjonile kirja, millega ta palus kutsuda teisele kohtuistungile 22. septembril 1976 kaks hulgimüüjate ühendust, need on GT ja Nationale Vereniging van Familiale Groothandelondernemingen (edaspidi „NVFG“). Ent selle kirja esimesest lõigust on näha, et esiteks kavatseti teavitada komisjoni sellest, et FEDETABil ei olnud mingeid vastuväiteid ANGIPMTi kohaloleku suhtes teisel istungil 22. septembril 1976. Selleks et komisjonil oleks kogu teave, on teises lõigus siiski märgitud, et FEDETAB sooviks, et kohtusse kutsutaks ka NVFG ja GT. Samuti tuleks märkida, et see kiri saadeti komisjonile pärast seda, kui FEDETAB oli saanud kätte teise vastuväiteteatise seoses soovitusel, ent enne FEDETABi vastust kõnealusele teatisele.
21. 20. juulil 1976, pärast seda, kui komisjon oli saanud FEDETABi vastuse teisele vastuväiteteatisele, vastas komisjon 30. juuni 1976. aasta kirjale, et ta oli lõppkokkuvõttes otsustanud kutsuda istungile ainult „FEDETABi ja selle need liikmed, kes on teinud hagiavalduse“. Ta õigustas seda otsust, öeldes, et ta nägi

soovituses „lepingut, mis oli üksnes tootjate akt ja jäi selleks ning milles [...] hulgi- ja jaemüüjatel [...] ei olnud mingit rolli“.

22. FEDETABi arvates oli 30. juuni 1976. aasta kiri hagiavaldus vastavalt määruse nr 99/63 artikli 3 lõikele 3, milles on sätestatud, et ettevõtjad ja ettevõtjate ühendused, mille vastu algatatakse menetlus, „võivad [...] teha ettepaneku, et komisjon kuulaks ära isikud, kes võivad kinnitada“ asjaolusid, mis on esitatud nende kirjalikes märkustes nende vastu esitatud vastuväidete kohta.
23. Teisest küljest väidab komisjon, et vastavalt 30. juuni 1976. aasta kirja sõnastusele, milles käsitleti võrdsetel alustel ANGIPMTi taotlust ja FEDETABi poolt NVFG ja GT nimel tehtud taotlust, oli see palve kuulata ära kolmandad isikud määruse nr 99/63 artikli 5 tähenduses ning sellega ei tehtud ettepanekut vastavalt artikli 3 lõikele 3 selle kohta, et tuleks ära kuulata tunnistajad, et kinnitada teatavaid asjaolusid. Komisjon vastas 20. juulil 1976. aastal artikli 5 kontekstis.
24. Määruse nr 99/63 artikli 3 lõigetest 1 ja 2 on selge, et ettevõtjad ja ettevõtjate ühendused, kelle vastu on algatatud menetlus, võivad oma kirjalikes märkustes nende vastu esitatud vastuväidete kohta tuua esile kõik enda kaitsmisega seotud asjaolud. Artikli 3 lõike 3 kohaselt võivad ettevõtjad ja ühendused teha ettepaneku, et komisjon kuulaks ära isikud, kes võivad neid asjaolusid kinnitada. Kui FEDETAB saatis komisjonile oma 30. juuni 1976. aasta kirja, ei olnud ta veel kirjalikult vastanud teisele vastuväiteteatisele, seega ei saanud see kiri mingil juhul olla artikli 3 lõike 3 tähenduses kehtiv ettepanek. Lisaks tuleks märkida, et FEDETABi 12. juuli 1976. aasta kirjalik vastus ei sisaldanud selle kohta ettepanekut ning et komisjoni 20. juuli 1976. aasta kirjale ei vastanud FEDETAB nii, nagu ta toetaks seda ettepanekut.
25. Nendel põhjustel tuleb teine väide tagasi lükata.

Kolmas väide: volitatud esindajate osaline puudumine 22. septembri 1976. aasta kohtuistungilt

26. See väide, mille on esitanud FEDETAB ja teised hagejad, v.a Jubilé ja Vander Elst, põhineb seisukohal, et komisjoni volitatud esindajad puudusid ajutiselt kohtuistungilt.
27. Komisjon vastas siiski, ja seda ei lükatud ümber, et ainus isik, kes oli kohtuistungiks volitatud, oli lepingute ja seisundi kuritarvitamise direktoraadi direktor Dennis Thompson, ning et ta oli kohal kogu istungi jooksul. Teatavate isikute ajutine puudumine, kes ei olnud komisjoni volitatud isikud, ei ole seega asjakohane.
28. Seega tuleb see väide samuti tagasi lükata.

Neljas väide: Mestdaghi ja Huyghebaerti kaebuste mittekohane liitmine põhjusi märkimata

29. See väide põhineb peamiselt märkudel, et komisjon oli algatanud kolm eraldi menetlust, mille ta otsustas hiljem liita otsuse alusel, millele ei olnud lisatud põhjendusi, millel see põhines; iga menetlust eristas teistest oma haldusnumber. Komisjon jättis siiski saatmata eraldi vastuväiteteatise Mestdaghi ja Huyghebaerti kaebuste kohta, rikkudes sellega määruse nr 99/63 artiklit 2, nii et hagejad jäid ilma – millega rikuti kõnealuse määruse artiklit 4 – võimalusest esitada kas suuliselt või kirjalikult oma seisukohad komisjoni vastuväidete kohta, mille laadist nad ei olnud teadlikud.
30. Komisjon märgib, et toimus ainult üks menetlus, mille järel võeti vastu 20. juuli 1978. aasta otsus. Ei ole eeskirju, milles sätestatakse, et komisjon peab tegema ametlikke otsuseid kohtuasjade liitmise kohta, ning liitmise mõiste on tema haldustava jaoks võõras. Käesoleval juhul viis ta läbi haldusmenetlust ning tegi ühes otsuses otsuse ühe ja sama rikkumise kohta, mis oli seotud sama sisuga järjestikuste kaebustega, ning ta tegi seda kaitseõigusi kahjulikult mõjutamata ja menetluse kulga moonutamata.
31. Seoses selle väitega tuleb silmas pidada, et 10. ja 13. oktoobril 1975 saatsid nii Mestdagh kui ka Huyghebaert komisjonile kirja, milles nad palusid end liita GB kaebusele. 20. oktoobril 1975 teavitas komisjon FEDETABi, et Mestdaghi kaebus liidetakse GB kaebusega ning et Mestdaghil otsustati lubada osaleda 22. oktoobri 1975. aasta kohtuistungil. Sellegipoolest tuleb silmas pidada, et hageja vastuväite tõttu ei kuulatud istungil ära Mestdaghi ja Huyghebaerti. Seejärel edastas komisjon 13. novembri 1975. aasta kirjaga Mestdaghi ja Huyghebaerti kaebuste koopiat hagejatele. Detsembris 1975 ja jaanuaris 1976 esitasid hagejad kirjalikke märkusi kõnealuste kaebuste kohta.
32. Määruse nr 99/63 artikli 2 lõikes 1 on sätestatud, et komisjon „peab kirjalikult teavitama ettevõtjaid ja ettevõtjate ühendusi nende kohta esitatud vastuväidetest“. Määruse artiklis 4 on sätestatud, et „komisjon tegeleb oma otsustes üksnes selliste ettevõtjate ja ettevõtjate ühenduste kohta esitatud vastuväidetega, mille puhul on ettevõtjatel ja ühendustel olnud võimalus teha oma seisukohad teatavaks“. Kõigi nende sätete põhjal on selge, et komisjon peab oma otsustes käsitlema vaid neid vastuväiteid, millest on asjaomastele ettevõtjatele ja ühendustele kirjalikult teatatud ning mille puhul on neil olnud võimalus teha oma seisukohad teatavaks. Teisest küljest ei takista miski komisjoni tegemast ühes otsuses otsust ühe ja sama rikkumise kohta, mille suhtes on ühe ja sama menetluse jooksul esitatud mitu järjestikust kaebust.
33. Mestdaghi ja Huyghebaerti kaebus on seotud vaid selliste väljajätmisega, mille aluseks polnud ühtegi objektiivset kriteeriumi, hulgemüüjate kategooriatest, mis esinesid sigaretitootjate poolt vahendaja FEDETAB kaudu koostatud liigituses, seega tegelikult keeldutakse neile hulgemüügitingimusi võimaldamast. Selle kaebuse ulatus on seega üldisem kui GB kaebusel. Pärast seda, kui Mestdagh ja Huyghebaert olid komisjoni nõudmisel hagejate märkustele kirjalikult vastanud, esitasid hagejad 1976. aasta juulis selle vastuse kohta kirjalikud märkused, milles nad väljendasid veel kord oma seisukohti Mestdaghi ja Huyghebaerti tehtud kaebuste kohta.

34. Neil asjaoludel tuleks märkida, et Mestdaghi ja Huyghebaerti kaebuse järel ei olnud kaitseõiguste tagamise eesmärgil vaja alustada eraldi menetlust ega esitada täiendavat vastuväiteteatist. Teavitades hagejaid Mestdaghi ja Huyghebaerti kaebusest ning saades neilt selle kohta kirjalikud märkused, tagas komisjon nimetatud õiguste kaitse.
35. Eespool esitatud kaalutlustest võib järeldada, et väide tuleb tagasi lükata.

Viies väide: toimiku avaldamisest keeldumine

36. See väide, mille on esitanud kõik hagejad, v.a Jubilé, põhineb kaitseõiguste üldpõhimõtte rikkumisel, arvestades, et komisjon keeldus avaldamast toimikut, millel vaidlustatud otsus põhines.
37. 21. märtsi 1976. aasta kirjaga palus FEDETAB komisjonil edastada talle ANGIPMTi poolt komisjonile eeldatavalt 13. veebruaril 1976 saadetud kiri „koos kõigi muude dokumentidega, millele komisjon kaebustes tugines ning millele ta võib viidata kohtuistungil, mis praegu on määratud eelseisvaks 29. juuniks“. Vastuseks sellele palvele edastas komisjon 26. mail 1976 FEDETABile ilma muude dokumentideta eespool nimetatud kirja, mille tegelik kuupäev oli 2. märts 1976.
38. Seoses muude dokumentide esitamisega hagejad sellele vastusele ei reageerinud. Peale selle on üldteada, et lisaks ANGIPMTi kirjale edastas komisjon hagejatele kaks vastuväiteteatist ning GB ja Mestdaghi ja Huyghebaerti kaebused.
39. Kuigi oma vastuses loetleb FEDETAB teatavaid asjaolusid või dokumente, mida väidetavalt pole avaldatud ja millel otsus põhineb, ei ole ta näidanud, et komisjon keeldus esitamast haldusmenetlusedokumente seoses oluliste asjaoludega, jättes hagejad nii viisi ilma nende kaitse jaoks olulistest asjaoludest. Nagu Euroopa Kohus märkis oma 13. veebruari 1979. aasta otsuses kohtuasjas 85/76, Hoffmann-la Roche vs. komisjon, 1979, EKL 461, piisab, kui kaebustest teatamisel on selgelt, kuigi lühidalt, esitatud olulised asjaolud, millele komisjon tugineb, ja alati tingimusel, et haldusmenetluse käigus esitab ta kaitseks vajalikud üksikasjad. Kuna lisaks kahele vastuväiteteatisele esitas komisjon FEDETABile GB ning Mestdaghi ja Huyghebaerti kaebused ning ANGIPMTi kirja, ei ole näidatud, et ta jättis hagejatele esitamata nende kaitseks vajalikud üksikasjad.
40. Pärast vaidlustatud otsuse tegemist palusid ka hagejad FEDETAB ja Vander Elst komisjoni teha neile kättesaadavaks toimik, millel otsus põhines. Asjaolule, et komisjon keeldus haldustoimikut avaldamast, ei saa tugineda otsuse tühistamise saavutamiseks, kuna toimiku avaldamise taotlused, mis laekusid pärast otsuse tegemist, ei oleks saanud mõjutada haldusmenetluse käiku.

Kuues väide: salajase teabe avaldamine

41. See väide, mille on esitanud FEDETAB ja kõik teised hagejad, v.a Jubilé ja Vander Elst, põhineb FEDETABi väitel, et komisjon edastas GB'le teavet, mis oli iseenesest ärisaladus ning mis saadeti komisjonile ärisaladusena. Vastusena esimesele vastuväiteteatisele lisas FEDETAB oma 22. septembri 1975. aasta

väitele kolm tabelit, millest esimeses kajastati laekumiste suundumusi eesoleva viie aasta jooksul 160 sigaretimargi kohta, teises esitati selle valdkonna peamiste kauplejate ostetud sigarettide arv ning kolmas kajastas Belgia peamiste sigaretitootjate 25 põhikliendi maksetähtaegu. Oma teates rõhutas ta nende tabelite salajasust. Komisjon edastas sellegipoolest kaebuse esitanud GB'le kogu FEDETABi vastuse, sealhulgas kõnealused tabelid. Seda tehes rikkus ta määruse nr 17 artikli 20 lõiget 2, milles on sätestatud, et „ilma et see piiraks artiklite 19 ja 21 kohaldamist, ei avalda komisjon ja liikmesriikide pädevad asutused, nende ametnikud ja muud teenistujad neile käesoleva määruse kohaldamisel teatavaks saanud teavet ning teavet, mille suhtes kehtib ametisaladuse kohustus“. Ühenduse avaliku korra põhimõtte selline rikkumine muudab komisjoni otsuse väidetavalt kehtetuks.

42. Komisjon ei eita, et 2. oktoobril 1975 edastas ta GBle kogu FEDETABi vastuse, sealhulgas tabelid. Komisjoni väitel tehti seda GB esitatud taotluse järel, kes oli palunud, et ta ära kuulataks, kohtuistungile kutsutaks ning et talle näidataks esimese vastuväiteteatise hagejate vastuseid. Selle seisukoha õigustamiseks esitab komisjon järgmised argumendid.
43. Esiteks ei olnud kõnealused andmed salajased. Kuna need olid FEDETABile esitatud tootjate poolt, olid need teada kõigile hagejaile nende esindajate kaudu FEDETABi juhatuses. Need ei olnud seega enam salajased ning neid ei saanud enam pidada kaitstuks komisjoni ametnike kohustusega mitte avaldada ärisaladust.
44. Teiseks, isegi kui me eeldame, et teavet tuli hoida salajas, anti määruse nr 17 artikli 20 lõikega 2 komisjonile õigus ning artikli 19 lõikega 2 kohustus edastada teave GB'le. Teisiti toimides oleks ta rikkunud GB õigust olla täielikult ära kuulatud.
45. Lisaks väidab komisjon, et hagejad ei ole mingil viisil näidanud, kuidas on komisjoni tegevus seoses tabelitega moonutanud haldusmenetluse käiku.
46. Vastates sellele argumendile, tuleb esiteks silmas pidada, et kutse- või erialaühenduse poolt oma liikmetele ametisaladusena antud teave, mis on sel moel kaotanud liikmete ees oma salajasuse, ei kaota seda kolmandate isikute ees. Kui kirjeldatud ühendus edastab sellist teavet komisjonile määruse nr 17 alusel algatatud menetluse raames, ei saa komisjon tugineda selle määruse artiklitele 19 ja 20, et õigustada teabe edastamist kolmandatele isikutele, kes esitavad kaebusi. Artikli 19 lõikega 2 antakse sellistele isikutele õigus olla ära kuulatud ning mitte õigus saada salajast teavet.
47. Sellegipoolest tuleb käesoleval juhul silmas pidada, et isegi eeldades, et kolmes tabelis oli ärisaladusi ning et komisjon tegi seepärast valesi, kui ta avaldas need GB'le, kaasneks selle menetlusnõude rikkumisega otsuse täielik või osaline tühistamine üksnes siis, kui sellise rikkumise puudumisel oleks vaidlustatud otsus olnud erinev. Toimiku läbivaatamine on näidanud, et kõnealune avaldamine ei andnud GB'le argumente, mis oleks tõenäoliselt mõjutanud kõnealuse otsuse sisu.

Seitsmes väide: vabastus teatamiskohustusest

48. Vastavalt sellele FEDETABi ning kõigi hagejate, v.a Jubilé ja Vander Elsti väitele, mis põhineb FEDETABi argumendil, rikkus komisjon asutamislepingu artikli 85 lõikeid 1 ja 3 ning määruse nr 17 artiklit 4, keeldudes kohaldamast meetmete suhtes asutamislepingu artikli 85 lõiget 3 enne 1. detsembri 1975. aasta soovitud võetud meetmete suhtes, põhjendusel, et neist meetmetest ei olnud teatatud, kuigi nendest pidi teatama. Lisaks on komisjoni põhjendus, millel otsus selles küsimuses põhines, vale ja ebapiisav.

49. FEDETAB väidab selle argumendi toetamiseks, et kõik eelnevad meetmed või vähemalt enamus neist vastasid tingimustele, mille kohaselt ei pidanud nendest teatama määruse artikli 4 lõike 2 punkti a kohaselt järgmistel tingimustel:

„2) Lõiget 1 ei kohaldata lepingute, otsuste või kooskõlastatud tegevuse suhtes, kui:

1) nende ainsateks poolteks on ühe liikmesriigi ettevõtjad ning lepingud, otsused ja kooskõlastatud tegevus ei ole seotud liikmesriikide vahelise impordi või ekspordiga;

2) nende poolteks ei ole ühe kahe ettevõtja ning lepingutega üksnes:

a) piiratakse ühe lepingupoole vabadust määrata hindu või kauplemistingimusi, millega ta teiselt lepingupoolelt saadud kaupu edasi võib müüa...“.

FEDETABi arvates oleks komisjon pidanud arvestama eri meetmeid ning igal juhul kontrollima, kas teatamiskohustusest vabastamise tingimused olid täidetud. FEDETABi arvates oli see nii.

50. FEDETABi poolt hulgi- ja jaemüüjate heakskiitmine ning nende liigitamine kategooriatesse ning kohustused seoses jaemüüjate poolt teatavate markide ladustamisega on üksnes FEDETABi – s.o ühenduse, kes on juriidiline isik ning kes tegutseb oma organisatsiooni kaudu oma põhikirjale vastavalt – otsuste tulemus. See ei ole seepärast ettevõtjate vaheline leping või ainult kõnealuste ettevõtjate tehtud otsus. Nende otsuste puhul võib FEDETABi arvates seepärast kasutada määruse artikli 4 lõikes 1 sätestatud teatamiskohustusest vabastamist.

51. Lisaks on FEDETABi ja FNCG vahelised lepingud sõlmitud kahe liidu vahel, kes tegutsevad ainult oma liikmete nimel ja mitte nende volitatud isikutena, ning seega võib FEDETABi arvates selliste lepingute puhul kasutada artikli 4 lõike 2 punktis 1 sätestatud vabastust.

52. FEDETABi üleskutsel mitme turustaja allkirjastatud standardlepingud, mis sisaldavad ettevõtja kohustust järgida teatavatele hulgi- ja jaemüüjatele edasimüügi keeldu, on tegelikult üksnes nende turustajate ühepoolsed kohustused, seega võib FEDETABi arvates selliste standardlepingute puhul kasutada määruse artikli 4 lõike 2 punktis a sätestatud vabastust.

53. Seoses 23. detsembril 1971 vastu võetud ühismeetmetega maksetähtaegade kohta väidab FEDETAB, et need ei olnud ei ettevõtjate otsused ega mitme ettevõtja vahelised lepingud, vaid iga tootja lepingud oma kliendiga. Väidetakse, et sellistest lepingutest ei pea ilmselt teatama.
54. Komisjon märgib otsuse põhjenduses 110, et ta ei saanud kaaluda artikli 85 lõike 3 kohaldamist seoses turustamisega ajavahemikus 13. märtsist 1962 kuni 1. detsembrini 1975 võetud meetmete suhtes (kirjeldatud otsuse põhjendustes 19–57), kuna neist ei teatatud komisjonile vastavalt määruse nr 17 artikli 4 lõikele 1, ehkki need ei kuulunud artikli 4 lõikega 2 teatamiskohustusest vabastatud lepingute ja otsuste kategooriasse.
55. Tuleb silmas pidada, et kõnealuseid meetmeid võttes tegutses FEDETAB tegelikult oma liikmete nimel, s.t Belgia tubakatootjate enamuse ja Luksemburgi tootja (hageja HvL) nimel. See on eriti selge FEDETABi põhikirja artikli 8 lõikest 2, mille kohaselt on FEDETABi liikmelisuse nõuded sellised, et taotlejad peavad järgima põhikirja ja kõiki selle kohaselt vastu võetud otsuseid ning täitma kõiki nendest tulenevaid kohustusi.

Tootjad olid seega oma kutseühenduse vahendusel kõnealuste meetmete osalised. Seda asjaolu kinnitab mitu FEDETABi enda väidet. 26. jaanuari 1971. aasta kirjaga, mis saadeti komisjonile vastuseks teabenõudele, esitas FEDETAB ülevaate oma poliitikast ja teguviisist seoses tubakatoote turustamisega Belgias. Kõnealuse kirja leheküljel 2 punktis B, kus viidatakse vabale turustussüsteemile, lisab FEDETAB: „ainus piirang, milles on kokku leppinud üksnes FEDETABi liikmed ja mis ei ole kohustuslik välismaistele tootjatele, on piirduda hulгимүүgitingimuste puhul vaid hulгимүүjatega, kes on nii-öelda tunnustatud teatavate teenuste puhul, mida nad oma valdkonnas osutavad“. See on veelgi enam ilmne alandatud hinnaga müüki käsitleva 22. mai 1967. aasta lepingu (kõnealuse kirja II lisa) tegelikust sõnastusest, et leping sõlmiti FNCG ja FEDETABi vahel, kes tegutsesid oma liikmete nimel. Asjaolu, et lepingu osapooled olid tegelikult liikmed, on selge artiklist 1, milles sätestatakse, et:

„Belgia hulгимүүjad, keda esindab esimese poole (FNCG) allkirjutanu, kohustuvad omavahel ning sigaretitootjate ees, keda esindab teise poole (FEDETAB) allkirjutanu, müüma enda ostetud tubakatooteid tarnijate osutatud hindadega allahindlusi tegemata...“.

56. Nendest kaalutlustest järeldub, et kõnealused meetmed ei kuulunud määruse nr 17 artikli 4 lõike 2 kohaldamisalasse, kuna poolte hulka kuulusid kahe liikmesriigi (Belgia ja Luksemburgi Suurhertsogiriigi) tootjad ning seal osales üle kahe ettevõtja, s.o vähemalt hagejad. Kuna meetmete suhtes ei kehti teatamiskohustus, tuleb see väide tagasi lükata.

Kaheksas väide: keeldumine käsitleda FEDETABi 26. jaanuari 1971. aasta kirja teatena

57. Vastavalt FEDETABi ja kõigi teiste hagejate, v.a Jubilé ja Vander Elsti, sellele väitele tegi komisjon valesti, kui ta keeldus käsitamast FEDETABi 26. jaanuari

1971. aasta kirja kehtiva teatena tubakatoodete turustamise korra kohta, kuigi selle kirja ja selle lisadega teavitati komisjoni korrast, mille komisjon seejärel hukka mõistis, ning esitati põhjused, miks selle korra suhtes ei kehtinud asutamislepingu artikli 85 lõige 1 või miks see oli turukorraldusele igal juhul kasulik.

58. Otsuses (põhjenduses 111) märgib komisjon, et selle kirjaga, mis oli saadetud komisjonile vastusena ametlikule teabenõudele määruse nr 17 artikli 11 kohaselt, ei taotletud asutamislepingu artikli 85 lõike 3 kohast vabastust ning selles ei nimetatud määruse nr 17 artiklite 4 ja 5 kohaldamist. Lisaks ei kasutanud FEDETAB komisjoni määrusega nr 27 (EÜT, ingliskeelne eriväljaanne 1959–1962, lk 132) ettenähtud teavitamisvorme.
59. Kaitseks väidab komisjon ka, et esimeses 18. juuli 1975. aasta vastuväiteteatises oli ta märkinud, et kõnealuste meetmete suhtes ei oleks saanud vabastust rakendada, kuna nendest ei olnud teatatud.
60. Oma 22. septembri 1975. aasta vastuses esimesele vastuväiteteatisele ütles FEDETAB, et tema arvates võiks 26. juuni 1971. aasta kirja pidada kehtivaks teateks.
61. Eelkõige määruse nr 17 artiklis 4 sätestatud teatamise vormi, sisu ja muude tingimuste suhtes kehtis määruse nr 27 (muudetud komisjoni 26. juuli 1968. aasta määrusega nr 1133/68 (EÜT, ingliskeelne eriväljaanne 1968 (II), lk 400)) artikkel 4. Selle sätte tingimustest järeldub, et teated tuleb edastada määruse nr 1133/68 lisas esitatud vormil A/B ning nad peavad sisaldama selles küsitud teavet.
62. Selle vormi kasutamine on seepärast kohustuslik ning see on oluline eeltingimus teatamise kehtivuse jaoks. Selles arvestatakse artikli 85 lõike 3 üksikasjalike rakenduseeskirjade sätestamise eesmärgil asutamislepingu artikli 87 lõike 2 punktis b väljendatud vajadust tagada tõhus järelevalve ning lihtsustada halduskontrolli nii palju kui võimalik. Käesolev juhtum on silmatorkav näide segadusest ja arusaamatustest, mida võib tekitada teatamine muul viisil kui ettenähtud vormil. FEDETAB märkis esimest korda alles oma 22. septembri 1975. aasta vastuses esimesele vastuväiteteatisele, et 26. jaanuari 1971. aasta kiri oli teade.
63. Eespool nimetatud põhjustel tuleb see väide seepärast tagasi lükata.

Üheksas väide: ebapiisav vastus asutamislepingu artikli 85 lõike 3 kohaldamist käsitlevatele argumentidele

64. Vastavalt FEDETABi ja kõigi teiste hagejate, v.a Jubilé ja Vander Elst, sellele väitele kaalus komisjon selle asemel, et võtta arvesse oma otsust kõigi FEDETABi argumentide kohta seoses soovitude sätete suhtes artikli 85 lõike 3 kohaldamisega, vaid osa argumente ning ei arvestanud seega asutamislepingu artikli 190 nõuet nimetada põhjendused, millel tema otsus põhines.

65. Otsusest on selge, et pärast poolte teatavatele argumentidele (põhjendused 114–117) osutamist esitas komisjon (põhjendused 118–132) oma seisukohad soovitusel artikli 85 lõike 3 kohaldamise kohta. Kuigi need sisaldavad vastuseid osale nimetatud argumentidele, ei lükata nende seisukohtadega argumente üksikasjalikult ümber, vaid need on pigem sõltumatu argument, milles nimetatakse üldiselt põhjused, miks ei saaks käesoleval juhul lubada artikli 85 lõike 3 kohast vabastust.
66. Kuigi asutamislepingu artikli 190 kohaselt peab komisjon nimetama põhjendused, millel tema otsused põhinevad, märkides asjaolud, õigusnormid ja kaalutlused, mis on teda sundinud otsust vastu võtma, ei pea komisjon arutama kõiki faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, mille kumbki pool on haldusmenetluse jooksul tõstatanud. See väide, mis põhineb eeldusel, et selline nõue on olemas, tuleb seepärast tagasi lükata.

Kümnes väide: väide, et komisjon arvestas vastuväiteid, millest ta ei olnud teatanud

67. Selles väites, mille esitasid kõik hagejad, kinnitatakse, et komisjon rikkus määruse nr 17 artikli 19 lõiget 1 ning määruse nr 99/63 artiklit 4, kuna ta ei andnud hagejatele võimalust väljendada oma seisukohti vastuväidete kohta, mida komisjon arvestas vaidlustatud otsuses. Väidetakse, et teises vastuväiteteatises keeldus komisjon lubamast soovitusel puhul vabastust artikli 85 lõike 3 alusel üksnes põhjendusel, et see ei vastanud selles artiklis esitatud neljast tingimusest esimesele, s.o parandada kaupade tootmist või turustamist või edendada tehnilist või majanduslikku progressi. Hagejad tegelesid seepärast vaid selle tingimusega. Vaidlustatud otsuses keeldutakse siiski vabastamise lubamisest, kuna artikli 85 lõike 3 ülejäänud kolm tingimust ei ole täidetud. Hagejad jäid seepärast ilma võimalusest väljendada oma seisukohta kooskõlas nende tingimustega.
68. Nagu märkis Euroopa Kohus oma 15. juuli 1970. aasta otsuses kohtuasjas 41/69: ACF Chemiefarma vs. komisjon, 1970, EKL 661, lk 691, punktid 91–93, ei pea otsus tingimata olema komisjoni vastuväiteteatise täpne koopia. Tegelikult peab komisjon arvestama haldusmenetluse jooksul ilmnunud asjaolusid, et alusetuks osutunud vastuväited kas kõrvale jätta või täiendada ning sõnastada oma argumentid ümber nii faktiliselt kui ka õiguslikult, et toetada vastuväiteid, mille juurde ta jääb. Viimasena nimetatud võimalus ei ole vastuolus määruse nr 99/63 artikliga 4 kaitstud kaitseõiguste põhimõttega.
69. Käesoleval juhul on teise vastuväiteteatise läbivaatamise põhjal ilmne, et asutamislepingu artikli 85 lõike 3 kohase vabastuse lubamisest keeldumine põhines vaid järeldusel, et kõnealuse lõike esimene tingimus ei ole täidetud. Otsuses on pärast üksikasjalikku põhjendust (põhjendused 113–131) seda vastuväidet selgitatud põhjenduses 133.
70. Teisest küljest tuleb silmas pidada, et ülejäänud kaht vastuväidet on otsuses tegelikult arvestatud. Põhjenduses 132 lisatakse, et soovitus ei „lase tarbijatel saada õiglast osa sellest tulenevast kasust“. Lisaks sellele on põhjenduses 133 öeldud, et „pidades silmas FEDETABI ja tema liikmete turuosa, võimaldavad

lepingud asjaomastel ettevõtjatel kõrvaldada konkurentsi kõnealuste toodete märkimisväärse osa puhul“.

71. Komisjon leiab esiteks, et hagejad olid juba suures ulatuses esitanud oma seisukohad artikli 85 lõike 3 nelja tingimuse kohta haldusmenetluse jooksul ning eelkõige soovitusel teatamisel. Teist tingimust (võimaldada tarbijatel saada õiglane osa tulenevast kasust) oli mainitud esimeses vastuväiteteatises. Lisaks tegi komisjon oma otsuses kokkuvõtte hagejate märkustest selle tingimuse kohta (eelkõige põhjendustes 114–117) ning ka vastas nende teatavatele argumentidele (põhjendustes 119, 121, 122, 125, 126 ja 131).
72. Kuna komisjoni öeldu on õige, leiab Euroopa Kohus, et võttes arvesse asjaolu, et kaht vastuväiteteatist tuleb pidada tervikuks ning et teisele tingimusele on viidatud esimeses teatises, ei saa seoses sellega esitatud vastuväide otsuse põhjenduses 131 olla määruse nr 99/63 artikli 4 rikkumine.
73. Seoses viitega otsuse põhjenduses 133 asutamislepingu artikli 85 lõike 3 neljandale tingimusele väidab komisjon, et ta ainult täiendab oma argumente õigusnormidega, et toetada vabastuse lubamisest keeldumist, ning et tema põhiargumendid on seotud esimese tingimusega.
74. On üldteada, et kahes vastuväiteteatises ei olnud selgelt nimetatud ühtegi vastuväidet seoses neljanda tingimusega artikli 85 lõike 3 sätete kohaldatavuse kontekstis. Kuna küsimus, mis määral annab soovitus hagejatele võimaluse konkurentsi kõrvaldada, on siiski peamine alus teisele vastuväiteteatisele, mille kohta hagejad väljendasid oma seisukohti, ei ole selle kaasamine otsuse sellesse ossa, mis on seotud artikli 85 lõike 3 kohaldatavusega soovitusel suhtes, määruse nr 99/63 artikli 4 kohaselt kaitseõiguste rikkumine. Sel põhjusel tuleb see väide tagasi lükata.

Üheteistkümnnes väide: soovitusel vale hinnang seoses eelmiste meetmetega

75. Hagejad Jubilé ja Vander Elst heidavad ette, et komisjon on rikkunud asutamislepingu artikleid 85 ja 190 seoses sellega, et ta pidas 1. detsembri 1975. aasta soovitusel ekslikult enne seda kuupäeva võetud meetmete pikendamiseks ning seetõttu ei hinnanud soovitusel asjakohaselt. Väidetakse, et komisjoni arvates näitab varasematest lepingutest (mis olid soovitusel tähendusega) tulenevate konkurentsi piirangute võrdlus, et kahe kohtuasja faktilised asjaolud on üsna erinevad ning mõjuvad konkurentsi erinevalt. Väidetakse, et faktilise tõttu tugines komisjon varasemate lepingute mõjule, mis avaldas konkurentsi soovitusel tulenevat väidetavat piiravat mõju.
76. Sellega seoses on esiteks oluline märkida, et soovitusel ja sellele eelnevaid meetmeid käsitletakse otsuses erinevalt nii faktide kui ka nende õigusliku hindamise seisukohast. Seoses faktidega on otsuse põhjenduses 60 märgitud, et soovitusel „... asendatakse eespool punkti I alapunktis V kirjeldatud kord“ (s.t eelmised meetmed), mis on üksnes vaidlustamisele mittekuuluv märkus. Resolutsiivosas eristatakse kaht liiki meetmeid, käsitledes neid kahes eraldi artiklis, s.o eelnevaid meetmeid artiklis 1 ning soovitusel artiklis 2.

77. Nagu Euroopa Kohus märkis oma 16. detsembri 1975. aasta otsuses liidetud kohtuasjades 40–48/73, 50/73, 54–56/73, 111/73, 113/73 ja 114/73: Suiker Unie ja teised vs. komisjon, 1975, EKL 1663, lk 1930, punkt 111), ei ole mingit põhjust, miks komisjon ei võiks teha mitme rikkumise kohta üht otsust, tingimusel, et otsusega lubatakse igal adressaadil saada tema vastu esitatud kaebustest selge ülevaade. Oma struktuurist tulenevalt annab otsus selge ülevaate meetmete eristamisest, isegi kui on tõsi, et soovitude õigusliku hinnangu eri osades on sellele omistatud eesmärgid ja mõju, mis on sarnased või samasugused teatavate varasemate meetmete eesmärkide ja mõjuga.
78. Sellest järeldatakse, et komisjon ei ole rikkunud asutamislepingu artikli 190 sätteid põhjenduste ebapiisavuse või puudumise tõttu. On asjakohane vaadata läbi erinevad faktilised ebatäpsused ja neist tulenevad vead õigusaktides, millele hagejad on viidanud, kui kaalutakse väiteid kohtuasja põhiküsimuse kohta.

III – Esimesed kuus väidet ja kümnes väide seoses Euroopa inimõiguste kaitse konventsiooni artikliga 6

79. Oma vastuses väidab FEDETAB, et komisjoni teguviis, mida käsitletakse eespool seitsmes väites, rikub ka Euroopa inimõiguste kaitse konventsiooni artikli 6 lõiget 1, milles sätestatakse, et oma tsiviilõiguste ja -kohustuste üle otsustamise korral on igal ajal õigus asja õiglasele arutamisele sõltumatus ja erapooletus kohtus. Tuginedes Euroopa Inimõiguste Kohtu presedendiõigusele (eelkõige selle 31. mai 1978. aasta otsusele Königi kohtuasjas, A-seeria, nr 27, lk 30, punkt 90), väidab FEDETAB, et asutamislepingu konkurentsi käsitleva artikliga 85 jj ning rakendusmäärusega kindlaksmääratud õigused on konventsiooni artikli 6 lõike 1 sätete tähenduses tsiviilõigused.
80. Vastuseks märgib komisjon, et kui ta kohaldab konkurentsi käsitlevaid asutamislepingu eeskirju, ei ole ta kõnealuste sätete tähenduses kohus. Märkides, et üks kriteeriumidest, mis on vajalik Euroopa Inimõiguste Kohtu sätestatud „kohtu“ olemasoluks, on selle rakendusorgani sõltumatus (vt otsust Ringeiseni kohtuasjas, A-seeria, nr 13, lk 39, punkt 94), leiab komisjon, et kuna ühendusele on tegelikult antud täidesaatev võim, on vähemalt kaheldav, kas saab ta olla kohtuks eespool mainitud tähenduses, kui ta on sellest võimust sõltuv.
81. FEDETABi argumendid ei ole asjakohased. Komisjon on kohustatud järgima ühenduse õigusega ette nähtud menetluslikke tagatisi ning on seda teinud, nagu on ilmne varem toimunud, ent ta ei saa siiski olla kohus Euroopa inimõiguste kaitse konventsiooni artikli 6 tähenduses.

IV – Väited õiguse üldpõhimõtte kohta

82. Kõik hagejad, v.a Jubilé ja Vander Elst, heidavad ette, et komisjon on eiranud õiguse üldpõhimõtet, s.t avalik- ja eraõiguslike ettevõtete võrdsust asutamislepingu sätete puhul. Väidetakse, et komisjon on mõistnud hukka hagejate teguviisi seoses turustamisega, lubades samal ajal kahtlematuid konkurentsiipiiranguid Prantsusmaal ja Itaalias, kus on tubakatoodete riigimonopolid.

83. Selle argumendi toetuseks väitis FEDETAB, et sisenemist Prantsusmaa ja Itaalia turgudele piirab mitu tõsist õiguslikku ja halduslikku laadi takistust, mis ta on loetlenud oma lähtuvas hagiavalduses. Vastates komisjoni selgitustele menetluse kohta, mille komisjon on algatanud kõnealuste monopolide reguleerimiseks, märgib FEDETAB, et ta on endiselt veendunud, et komisjon ei ole järginud piiranguid, mille asutamislepingust tulenev ettevõtjate võrdsuse põhimõte seab tema kaalutusõigusele.
84. See argument tuleb tagasi lükata. Toimikust on selge, et komisjon on algatanud eespool nimetatud liikmesriikide vastu mitu menetlust, seega on see argument tegelikult vale. Igal juhul – eeldades isegi, et komisjon ei ole täitnud teatavaid asutamislepingu artiklist 155 tulenevaid kohustusi, jättes tagamata konkurentsi käsitlevate ühenduse õigusnormide kohaldamise ja riigimonopolide reguleerimise tubakatoodesektoris – ei saa selle asjaoluga õigustada seda, et hagejad on rikkunud käesolevate kohtuasjade puhul selles sektoris konkurentsi käsitlevaid ühenduse õigusnorme.

V – Sisulised väited asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohta

A – Soovituse laadi ja kohaldamisala valehinnang

85. Jubilé ja Vander Elst väidavad, et komisjon rikkus asutamislepingu artikleid 85 ja 190, pidades soovituslikult ettevõtjate vaheliseks lepinguks või ettevõtjate ühenduse otsuseks või hagejatele kohustusi kehtestavaks dokumendiks. Olemaks selline leping, oleks soovitusel pidanud olema omadused, mis oleks muutnud selle kohustuslikuks lepinguks siseriikliku õiguse alusel. Käesoleval juhul ei ole soovitus selline leping, kuna kohustuslik element puudub.
86. Seda argumenti ei saa heaks kiita. Käesoleval juhul teavitasid FEDETABi hagejatest liikmed komisjoni sellest, et nad soovivad olla osalised soovitusest teatamisel, ning Euroopa Kohtus toimunud menetluse jooksul mõnsid nad, et nad olid seda järginud alates 1. detsembrist 1975. Sellest võib järeldada, et soovitus on tõeline kinnitus hagejate kavatsuse kohta toimida Belgia sigaretiturul kooskõlas soovituse tingimustega. Artikli 85 lõike 1 kohaldamiseks vajalikud tingimused on seega täidetud.
87. Teatavad hagejad, sealhulgas menetlusse astuja AGROTAB, heidavad ette, et komisjon käsitles soovituslikult ettevõtjate ühenduse otsusena artikli 85 lõike 1 tähenduses. Väidetakse, et soovituse on teinud FEDETAB, s.o mittetulundusühing, kes iseenesest kaubandusega ei tegele.
88. Seda argumenti ei saa samuti heaks kiita. FEDETABi põhikirja artiklist 8 on selge, et tema tehtud otsused on tema liikmetele kohustuslikud. Lisaks kohaldatakse artikli 85 lõiget 1 ühenduste suhtes, kuivõrd nende enda tegevuse või neisse kuuluvate ettevõtjate tegevuse puhul eeldatakse tulemust, mida sellega soovitakse vähendada. Kuna mitu tootjat on selgelt teatanud, et nad järgivad soovituse sätteid, ei saa asutamislepingu artiklit 85 kõrvale jätta ainult seetõttu, et selle on teinud mittetulundusühing.

89. Samuti ei ole võimalik kiita heaks argumenti selle kohta, et soovitus ei ole kohustuslik ning et otsus on vale, viidates põhjenduses 61 kõigi valdkonnas tegutsevate ettevõtjate tõeliselt kohustuslikule teguviisile. Lisaks asjaolule, et FEDETABi põhikirja artikli 8 kohaselt on soovituselised sätted liikmetele kohustuslikud, tuleb märkida ka seda, et soovituselise järgimine seitsme ettevõtja poolt, kes on käesolevate kohtuasjade hagejad ja kelle arvel on märkimisväärne osa sigarettide kogumüügist Belgias, avaldab ulatuslikku mõju konkurentsile kõnealusel turul.

B – Hageja HvL poolt väidetav valehinnang

90. Hageja HvL, kes on Luksemburgi sigaretitootja, heidab ette asutamislepingu artiklite 85 ja 190 rikkumist tema suhtes, kuna komisjon arvas ekslikult, et HvL toimis enne 1. detsembrist 1975 kehtinud meetmete puhul teiste pooltega kooskõlastatult. Sellega seoses väidab hageja, et 1. detsembrile eelnenud ajavahemiku kohta ei allkirjastanud ta ühtegi otsuses osutatud lepingut, v.a 23. detsembrist 1971. aasta kiri, milles on sätestatud pikimad lubatud maksetähtajad. Võib järeldada, et tema vastu saab kasutada vaid selles kirjas osutatud meetmeid. Belgia turu avaldatava surve tõttu hakkas ta toimima kooskõlas teiste Belgia tootjate ja importijatega, kuid see ei tähendanud, et oleks võinud eeldada lepingu või kooskõlastatud tegevuse olemasolu.
91. Seda argumenti ei saa heaks kiita. Hageja on olnud FEDETABi liige alates 1947. aastast ning FEDETABi põhikirja artikli 8 kohaselt pidi hageja järgima kõiki selle põhikirja kohaselt tehtud otsuseid. Ning nagu on juba täheldatud seoses eelmiste meetmetega, tegutses FEDETAB oma liikmete nimel, kes osalesid kõnealuste meetmete vastuvõtmises ja järgimises oma kutseühingu vahendusel.

C – Väited seoses mõjuga konkurentsile

92. Hagejad kinnitavad lisaks põhiliselt, et komisjon on oma otsusega rikkunud asutamislepingu artikli 85 lõiget 1, sest ta arvas ekslikult, et vaidlustatud meetmete eesmärk või mõju vähemalt piiras märgatavalt konkurentsi.

1. Esialgsed märkused

93. Hagejate argumentide paremaks hindamiseks on esiteks soovitatav tuletada meelde vaidlustatud meetmete laadi ja kohaldamisala, et vaadelda neid seoses asutamislepingu artikliga 85.

a) Vaidlustatud meetmed

i) Ajavahemik enne 1. detsembrist 1975

94. Nagu juba öeldud, loetletakse komisjoni otsuse artiklis 1 enne 1. detsembrist 1975 kehtinud meetmed, mille ta hukka mõistab, kuna need rikuvad artikli 85 lõiget 1.
95. Esiteks on tegemist FEDETABi poolt hulgi- ja jaemüüjate heakskiitmisega ja liigitamisega eri kategooriatesse Belgia turustuskomitee liigituse kohaselt ning

nende kategooriate puhul kindlate, erineva suurusega kasumimarginaalide kehtestamisega, sealhulgas eelkõige otsene mahahindlus, mis vastab Belgia majandusministri lubatud suurimale marginaalile hinnatõusudest teatamise süsteemi alusel. Komisjoni arvates kasutasid seda mahahindlust ainult ühistud ja selvehallid, kes tegutsesid ka jaemüüjatena, ning üksnes hulгимүүгига tegelevad ettevõtjad pidid lubama osa sellest jaemüüjatele, kellele nad oma tooteid edasi müüsid. Jaemüüjad, keda on Belgias 80 000, olid komisjoni andmetel jagatud FEDETABI ja FNCG vahelise 29. detsembri 1970. aasta lepinguga n-ö heakskiidetud jaemüüjateks (ligikaudu 2000) ning heaks kiitmata jaemüüjateks, kes said hulгимүүгигalt väiksemas ulatuses mahahindlust kui heakskiidetud jaemüüjad.

96. Komisjon osutab seejärel mitmele FEDETABI ja FNCG võetud meetmele seoses edasimüügihindadega. Ta juhib tähelepanu eelkõige FEDETABI ja FNCG vahelisele 22. mai 1967. aasta lepingule, mille kohaselt hulгимүүгигad kohustusid müüma tubakatooteid edasi tarnijate osutatud hindadega ilma mahahindlusteta või muude kasudeta kui jaemüüja marginaal. Sama lepingu kohaselt kohustusid hulгимүүгигad, kellel olid jaekauplused, müüma sigarette edasi maksumärkidel märgitud jaemüügihindadega ilma hinnaalanduseta tarbija jaoks. Heakskiidetud jaemüüjad sõlmisid neile FEDETABI esitatud standardlepingu, milles oli samalaadne kohustus. Eespool nimetatud lepingu 5. oktoobri 1967. aasta tõlgendava lisaga määrasid FEDETABI ja FNCG kindlaks, et jaekauplusi pidavad hulгимүүгигad ei tohi varustada jaemüüjaid, kes ei kasuta maksumärgil olevat hinda. Veel ühe, s.o 29. detsembri 1970. aasta tõlgendava lisaga, millele olid alla kirjutanud FEDETAB ja FNCG, kohustus FNCG kontrollima lepingute rakendamist rangelt ja korrapäraselt. 30. juunil 1972 (kuupäev, mil 22. mai 1967. aasta leping oleks nõuetekohaselt lõppenud) esitas FEDETAB standardlepingu, mida kirjeldati kui „erilepingut seoses alandatud hinnaga müügi“ hulгимүүгигatele, kes sellega tunnistasid 22. mai 1967. aasta lepingut ning selle kaht lisa, s.o 29. detsembri 1970. aasta ja 22. märtsi 1972. aasta lisa (vt allpool) ning kohustusid ajavahemikul 1. juulist 1972 kuni 30. juunini 1977 müüma tubakatooteid edasi tarnijate kehtestatud hindadega ilma mahahindlusteta või soodustusteta.
97. Komisjon viitab ka FEDETABI keeldumisele alates 1. jaanuarist 1971 kiita heaks uusi hulгимүүгигaid, v.a neid, kes kuuluvad järgmistesse kategooriatesse: „spetsialiseerunud rändhulгимүүгигad“ või „hotellid, restoranid, kohvikud“ või ühistud või selvehallid, mis ei kuulu kategooriasse „suured kaubamajad ja populaarsed kaubamajad“. Need, kes soovisid neis kategooriates heakskiitmist, pidid järgima kehtestatud hindu, maksma oma ostude eest sularahas ning aitama edendada uusi marke.
98. Komisjon viitab ka 22. märtsi 1972. aasta tõlgendavale lisalepingule, mille kohaselt FNCG, viidates 29. detsembri 1970. aasta lisalepingule, teavitas oma liikmeid sellest, et tulevikus on neil rangelt keelatud müüa tubakatooteid toidukaupade hulгимүүгигatele ja teistele hulгимүүгигatele, keda ei varustanud tootjad otse, kui asjaomaseid tooteid kavatseti müüa edasi jae- ja hulгимүүгигatele, kelle suhtes olid tootjad kvoodi juba kehtestanud. Keelu rikkumise korral oleks tärned peatatud. Seda lepingut täiendati komisjoni andmetel peaaegu kõigi nende

hulgimüüjate poolt allakirjutatud standardlepingu tingimustega, kellel FEDETAB oli seda 30. juunil 1972 teha palunud, ning mille kohaselt kohustusid hulgimüüjad pidama kinni eelkõige eespool nimetatud keelust. Nende kohustuste mittejärgimine oleks komisjoni arvates toonud kaasa aastalõpu mahahindluste ja hulgimüügitingimuste peatamise.

99. Maksetähtaegu käsitlevate teatavate FEDETABi liikmete vastuvõetud ühismeetmete suhtes on komisjon samuti esitanud hagejate vastu vastuväite. 23. detsembri 1971. aasta kirjaga FEDETABi kirja kohta teavitas üheksa FEDETABi tootjast liiget kõiki neid, kes said kasutada hulgimüügitingimusi, et maksetähtaegu lühendatakse kõige rohkem kahe nädalani ning et nende tähtaegade ületamise korral peatavad tootjad tarned. Komisjoni andmeil kohaldati neid meetmeid kuni 1. detsembri 1975. aasta soovituseni.
100. Lisaks heidab komisjon ette, et hagejad nõudsid teatavalt jaemüüjate kategooriatelt, täpsemalt suurtelt kaubamajadelt ja populaarsetelt kaubamajadelt, et need pakuksid miinimumvalikut tootemarke, mille on otsustanud FEDETAB, ning tagasid nõude täitmise mitmete ühismeetmetega ja eelkõige sellega, et peatasid märtsis 1972 sigaretitarned GBle.
101. Tuleks mainida, et hagejad ei vaidlusta üldiselt komisjoni väidetavaid asjaolusid, v.a seda, et hinnameetmed aegusid augustis 1974 ning jaemüügikeeldu käsitlevatele meetmetele uusi meetmeid ei järgnenud ning need kaotasid kehtivuse 1. juulil 1973.

ii) FEDETABi 1. detsembri 1975. aasta soovitus

102. Soovitus, mis asendas eelmisi meetmeid ning millest FEDETAB teatas komisjonile 1. detsembril 1975, käsitles üksnes sigaretisektorit. On üldteada, et teised hagejad teavitasid komisjoni oma kavatsusest soovitud järgida ning soovisid osaleda teatamisel. Komisjoni otsuses märgitud põhjenduste kohaselt oli FEDETABi ettevõtjatel suur mõju teiste tootjate ja importijate ning hulgi- ja jaemüüjate üle. Seepärast on see soovitus tõeline kohustuslik teguviis kõigi selles sektoris tegutsevate ettevõtjate jaoks. See on ettevõtjate ühenduse otsus ja nendevaheline leping ning selle eesmärk ja mõju on märgatav konkurentsi piiramine tootjate vahel ning ka ühisturul tegutsevate hulgimüüjate vahel. Lisaks ei vasta see asutamislepingu artikli 85 lõike 3 tingimustele, kuna ta ei aita kaasa turustamise piisavale edendamisele, et tasakaalustada selle põhjustatud piiravat mõju konkurentssile, ning see ei võimalda tarbijatel saada tulenevast kasust õiglast osa.
103. Soovitus kohaselt reguleerivad sigarettide turustamise korraldust Belgias järgmised kolm põhimõtet:
  - hulgi- ja jaemüüjate liigitamine kategooriatesse ning nii hulgi- kui ka jaemüügi jaoks suurimate lubatud mahahindluste sätestamine, mida klientide arvetel lubatakse, ning miinimumnõuded (tubakatoodetele spetsialiseerumise määr, müügiimaht, pakutavate markide arv ja teenindatavate müügikohtade arv) loa saamiseks;

– FEDETAB maksab hulgi- või jaemüüjale aastalõpu mahahindlust, mis on arvutatud tema poolt aasta jooksul Belgia või välisriigi tootjalt (kes on või ei ole FEDETABi liige) ostetud kõigi sigaretimarkide koguse põhjal;

– sularahamaksete põhimõtte koos võimalusega lubada teatavaid krediidiperioode, mis ei ületa kahte nädalat alates arve kuupäevast.

104. Analüüsist on ilmne, et teatavad enne 1. detsembrist 1975 võetud meetmed ning soovitusel nimetatud meetmed, isegi kui nende vahel oli teatavaid erinevusi, olid peamiselt samade eesmärkidega seoses hulgi- ja jaemüüjate kasumimarginaalide (edaspidi „kasumimarginaalid“), aastalõpu mahahindluste ja maksetähtaegadega.

105. Arutamaks küsimust, kas vaidlustatud meetmete eesmärk või mõju oli konkurentsi ärahoidmine, piiramine või moonutamine ühisturul, tuleb kõigepealt eraldi arutada ka kasumimarginaalide, aastalõpu mahahindluste ja maksetähtaegadega seotud meetmeid kogu kahe perioodi puhul.

2. *Kasumimarginaalide, aastalõpu mahahindluste ja maksetähtaegadega seotud meetmed*

a) Kasumimarginaalid

106. Nagu on selge vaidlustatud meetmete kirjeldusest, on üks nende omadustest tubakatootjate kokkulepe seoses hulgi- ja jaemüügi liigitusega ning vastavate kasumimarginaalidega. Seda süsteemi muudeti FEDETABi 1. detsembrist 1975. aasta soovitusel üksnes määral, nagu märkis komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 97, mil soovitusel arvestatakse kolme uut kriteeriumi eri marginaalide määramiseks, need on aastane müügimaht, pakutavate markide arv ja teenindatavate müügikohtade arv. Lisaks piirdub soovitusel kehtestatud süsteem ainult sigaretisektoriga, ent eelnevalt kehtinud meetmeid kohaldatai kõigi tubakatoodete suhtes.

107. Komisjon märkis otsuse artiklites 1 ja 2, et Belgia hulgi- ja jaemüüjate liigitamine kategooriatesse ning teistsuguste kasumimarginaalide määramine jaemüüjate suhtes rikub asutamislepingu artikli 85 lõiget 1. Ta märgib selle järelduse põhjenduseks (põhjendused 81 ja 97), et süsteem tekitab konkurentsipiirangu nii tootjate kui ka hulgimüüjate jaoks. See võtab tootjatelt võimaluse konkureerida omavahel kasumimarginaalide puhul ning hulgimüüjatelt seoses tootjatele osutatavate teenustega. Ei enne 1. detsembrist 1975 kehtinud süsteemi ega selle kuupäeva soovitusel kehtestatud süsteemi puhul ei võeta arvesse teenuseid, mida vahendajad võivad ise osutada, v.a liigituses nimetatud teenused.

108. Euroopa Kohtus toimuva menetluse jooksul rõhutas komisjon, et kõnealuste meetmete põhiolemus on hagejate horisontaalne kooskõlastatud tegevus seoses kasumimarginaalide ja muude finantseelistega, mida tootjad ja importijad kauplejatele võimaldavad. Komisjoni arvates on nende marginaalide ja soodustuste ühtlustamine rangelt võrdne tootjate ja importijate vahelise hinnaleppega, millega reguleeritakse vahendajate teenuse eest makstavat hinda. See on asutamislepinguga ettenähtud konkurentsisisüsteemi tõsine rikkumine.

109. Sellest seisukohast tuleb kaaluda, kas sel määral, mil vaidlustatud meetmed on seotud kasumimarginaalide ja muude finantssoodustustega, on nende eesmärk või mõju – vastuolus asutamislepingu artikli 85 lõikega 1 – ühisturul kõnealuste toodete sektoris konkurentsi ärahoidmine, piiramine või märkimisväärne moonutamine.

Prima facie ilmneb vaidlustatud meetmete tegelikust olemusest, et nende eesmärk on eelkõige välistada võimalus, et tootjad ja importijad lepivad hulгимүүjatega kokku eraldi marginaalid ning paremad soodustused vastavalt turuolukorrale. Seda kinnitab asjaolu, et hagejate väitel järgivad nad seoses marginaalidega süsteemi, mis on kehtestatud nii soovitusena kui ka enne seda kehtinud meetmetega.

111. Hagejad väidavad siiski, et Belgia tubakatoodesektoris kehtivad siseriiklikud eeskirjad ja haldustavad avaldavad Belgia nende toodete tootjatele ja importijatele sellist otsustavat mõju seoses nii marginaalide kui ka muude kauplejatele pakutavate finantssoodustustega ning müügihindadega tarbijate jaoks, et vaidlustatud meetmete eesmärk ega mõju ei saa olla konkurentsi piiramine, vähemalt mitte märkimisväärses ulatuses.

112. Eelmistest kaalutlustest võib järeldada, et tuleb kaaluda kõnealuste Belgia eeskirjade ja haldustavade laadi ja kohaldamisala ning mõju, mida need võivad avaldada konkurentstile.

i) Belgia eeskirjad ja haldustavad

- Belgia maksueeskirjad tubaka aktsiisimaksu puhul

113. Toimikust on selge, et Belgias tubakatoodete ja eelkõige sigarettide suhtes kohaldatav maksusüsteem hõlmab väärtuselist tollimaksu, mis arvutatakse jaemüügihinna (sh käibemaks) põhjal. Kahe maksu kogusumma peab tasuma tootja või importija maksumärkide ostmisel, mis kinnitatakse eri tubakatoodele enne turustamist, olenevalt sellest, kas need on Belgias toodetud või sinna imporditud; maksumärkidel on näidatud tasumisele kuuluvate maksude arvutamisel arvesse võetud jaehind.

114. Belgia õigusnormide kohaselt peavad jaemüüjad rangelt järgima maksumärkidel näidatud hindu. See nõue tuleneb Belgia 3. juuli 1969. aasta käibemaksuseaduse artiklist 58, milles on sätestatud, et asjaomaste toodete puhul arvutatakse käibemaks maksumärgil esitatud hinna põhjal, mis peab olema kehtestatud tarbijahind. Sellest järeldub, et alates 1. jaanuarist 1971, mil jõustusid artikli 58 sätted, muutub tootja või importija valitud jaehind automaatselt kehtestatud tarbijahinnaks.

115. On üldteada, et kogu ajavahemiku jooksul, mil kõnealuseid meetmeid on kohaldataud, ning igal juhul alates 13. märtsist 1962, s.o kuupäevast, mil jõustus nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määrus nr 17, on tubakatoodete suhtes kohaldataud ning kohaldatakse siiani kõrget proportsionaalset aktsiisimaksu.

116. Toimikust on selge, et maksustamisega seonduv osa jaehinnast koosneb järgmistest komponentidest: koguseline aktsiisimaks vastavalt summalt Belgia frankides kaubaartikli kohta; proportsionaalne aktsiisimaks, mis on teatav protsent jaehinnast; käibemaks, mis arvutatakse jaehinna nendelt osadelt, mis ei ole seotud maksustamisega, ning käibemaks koguaktsiisimaksult. See aktsiisimaks on peaaegu täielikult proportsionaalne, kuna koguselise maksu ja proportsionaalse maksu määra suhe on 5:95. Komisjoni poolt vastuväites esitatud tabelist, mille täpsust ei ole hagejad vaidlustanud, selgub, et 1. jaanuaril 1979 moodustas Belgia levinuimas hinnakategoorias aktsiisimaks 65,65% ning käibemaks 5,66% 25 sigaretiga paki hinnast (41 Belgia franki), seega moodustas maks ligikaudu 71,31% jaemüügihinnast. Komisjoni otsuse põhjenduses 11 on öeldud, et maks moodustab kokku ligikaudu 70% jaemüügihinnast. Jaehinna maksuga mitteseotud osa, mis koosneb ühelt poolt tootja või importija osast jaehinnas ning teiselt poolt kasumimarginaalidest, on järelikult ligikaudu 30% jaehinnast.
117. Tuleks mainida, et koguselise aktsiisimaksu ja proportsionaalse aktsiisimaksu suhe 5:95 on vastavuses miinimumnõudega, mis on kehtestatud nõukogu 19. detsembri 1972. aasta direktiiviga nr 72/464 muude tubakatoodete tarbimist mõjutavate maksude kohta peale käibemaksu (EÜT ingliskeelne eriväljaanne 1972, (31. detsember), L 303 ja 306, lk 3), mida on muudetud eelkõige nõukogu 19. detsembri 1977. aasta direktiiviga nr 77/805 (EÜT L 338, lk 22). Selles direktiivis on sätestatud põhimõtte liikmesriikide aktsiisimaksusüsteemide ühtlustamiseks mitmes etapis iga liikmesriigi poolt kehtestatavate aktsiisimaksude süsteemi raames, kusjuures aktsiisimaksud sisaldavad jaemüügihinna põhjal arvutatud proportsionaalset komponenti ning tooteühikult arvutatavat kogulist komponenti. Nagu on selge direktiivi preambulist, on sellise ühtlustamise eesmärk muu hulgas järk-järgult kaotada maksusüsteemid, mis mõjutavad tubakatarbimist liikmesriikides, ning tegurid, mis tõenäoliselt takistavad tubaka vaba liikumist ning moonutavad konkurentsi nii liikmesriigi kui ka ühenduse tasandil.
118. Direktiivi nr 72/464 artikliga 10 ning sellesse direktiivi direktiiviga nr 77/805 lisatud artikli 10b lõikega 5 lubatakse liikmesriikidel siiski määrata sigarettidele miinimumaktsiisimaks, mis ei tohi ületada 90% proportsionaalse aktsiisimaksu ja koguselise aktsiisimaksu summast, mille nad on kehtestanud levinuimasse hinnakategooriasse kuuluvate sigarettide suhtes. On üldteada, et Belgia kasutab seda õigust maksimaalselt.

- Hinnakontrollimeetmed Belgias ja Belgia maksupoliitika

119. 22. detsembri 1971. aasta ministri määruses on sätestatud, et hiljemalt kolme kuu jooksul enne määruse jõustumist peavad tootjad ja importijad teavitama kõigi toodete, materjalide, kaupade ja teenuste puhul majandusministrit igast kavandatavast hinnatõusust Belgia turul. Enne eespool nimetatud ajavahemiku lõppu võib majandusminister teatada teavitanud ettevõtjale, et kavandatav hinnatõus ei või kas osaliselt või täielikult toimuda kõige enam kuu kuu jooksul. Ministri sätestatud ajavahemiku möödumisel võib ettevõtja kohaldada tõusu, millest ta on teatanud, ent ta peab teatama tegelikult rakendatavad hinnad.

120. Siiski tuleb pidada silmas, et kuigi tubakatoodesektoris võivad ettevõtjad ka ise teatada, on sellegipoolest ilmne, et praktikas peavad hinnatõuse käsitlevaid läbirääkimisi enamikul juhtudel valdkonna eri harude kutseühingud. Samuti on ilmne, et selliste ühisläbirääkimiste jooksul vaatavad majandusminister ja rahandusminister hoolikalt läbi jaehinna kõik osad, sh maksimaalsed kasumimarginaalid, ning neil on märkimisväärne mõju hinnatõusu summale.
121. Kuna tubakatooted on väga oluline tuluallikas, tagab valitsus, et tulu ei vähendata jaehinna liiga järsu tõusu tõttu, mis võiks kahandada konkurentsi. Hagejad on viidanud teatavatele valitsuse sekkumise juhtudele, mille tulemusel on selline tõus ära hoitud.
122. Kuna Belgia valitsus kinnitas vastuses Euroopa Kohtu esitatud kirjalikule küsimusele, et tulu käsitlevate Belgia õigusnormidega kehtestatud sätted ei võimalda tootjal või importijal turustada samal ajal sama kvaliteediga ja sama marki ning sama sigarettide arvuga pakkides sigarette erinevate maksumärkidega. Belgia valitsus märgib, et see tingimus vastab nõukogu direktiivi nr 72/464 artikli 4 lõikele 1, milles sätestatakse, et proportsionaalne aktsiisimaks arvutatakse suurima jaemüügihinna põhjal. Belgia valitsuse arvates võiks sellest järeldada, et kui sama toote suhtes kehtib samal ajal mitu maksimumhinda, on kõigil juhtudel, v.a suurima hinna puhul, aktsiisimaks selline, mida oleks nõutud madalamal tasemel kui seadusjärgne maks.

ii) Punktis i osutatud eeskirjade ja tavade poolt konkurentsile avaldatava mõju hindamine

123. Otsuse põhjendustes 4–18 on komisjon kirjeldanud tubakatoote hindade kehtestamise ja maksude määramise tingimusi Belgias ning punktis 36 on ta võtnud arvesse Belgia käibemaksuseaduse artikli 58 jõustumist 1. jaanuaril 1971.
124. Otsuse põhjenduses 88 leiab komisjon, et FEDETABi ja asjaomaste ettevõtjate nõuet ei ole võimalik toetada, kuna soovitusel eelnenud meetmed ei tekitanud konkurentsile märkimisväärseid piiranguid, sest Belgia valitsus on kehtestanud suured maksud ning nõuab tubakatoote jaehindadest ja kasumimarginaalidest teatamist, nii et konkurents on juba oluliselt piiratud ning kõik turul tegutsevad ettevõtjad peavad tegutsema ühtselt. Ta lisab, et kui siseriiklikul õigusnormil on konkurentsipiirav mõju, võib konkurentsipiirava eraldi korra lisamõju olla veelgi märkimisväärsem.
125. Otsuse põhjenduses 105 osutab komisjon samadele põhjendustele, et lükata tagasi argument, et „soovitusel tulenevad konkurentsipiirangud ei olnud märkimisväärsed riigi sekkumise tõttu tubakatööstuses“.
126. Seepärast on vaja esiteks kaaluda, kas vastupidiselt komisjoni argumendile on eespool kirjeldatud Belgia eeskirjade ja nende kohaldamise mõju välistada tootjate ja importijate jaoks võimalus oluliselt konkureerida seoses kauplemisel lubatavate marginaalidega, nagu väidavad hagejad, või tekitada tõsisid kahtlusi sellise võimaluse olemasolu suhtes. Mõlemal juhul sunniks see Euroopa Kohust otsustama, et vaidlustatud komisjoni otsuses ei võetud õigesti või piisavalt

arvesse nimetatud eeskirjade ning Belgia pädevate asutuste poolt nende kohaldamise mõju selles valdkonnas tegutsevate isikute konkurentsivõimalustele.

127. Sellega seoses tuleb esiteks vaadata, nagu pooled on kokku leppinud, et peamiselt proportsionaalse aktsiisimaksuga süsteemi puhul, mida kohaldatakse Belgias, toob jaemüügihinna tootja või importija osa iga muutmine kaasa mitu korda suurema maksumuutuse ning seega ka jaehinna muutuse, kui kõnealune muudatus on kohandatud nii, et see saadakse hinnast tagasi. Selline kordistav mõju tekib üldiselt nii suurendamiste kui ka vähendamiste puhul. Sellegipoolest piirdub viimatinimetatud juhul kordistaja vähendav mõju, mis on kasulik tarbijale, minimaalse aktsiisimaksuga, mille Belgia riik on kehtestanud kooskõlas nõukogu direktiividega nr 72/464 ja 77/805, kuna aktsiisimaks on kehtestatud 90% ulatuses Belgia riigi poolt levinuimas hinnakategoorias kehtestatud sigarettide proportsionaalse ja koguselise aktsiisimaksu kogusummast.
128. Sellest kordistavast mõjust tuleneb seoses Belgia riigi poolt oma tulu tagamiseks kehtestatud minimaalse aktsiisimaksuga, et konkurentsiga seotud pingutused seoses tootja või importija kasumimarginaalidega, mis mõjutavad jaehinda, on piiratud.
129. Kuigi tarbijamakse ja hinnakontrolli käsitlevad Belgia eeskirjad põhimõtteliselt ei takista tootjaid või importijaid valimast nende soovitud jaehinda igale oma tootele, kehtivad praktikas sellise valikuvabaduse suhtes teatavad piirangud. Nagu juba näidatud, tundub, et tubakatoodetesektoris hinnakontrollimeetmete tegelik kohaldamine, milles osalevad eelkõige maksuametid, julgustab ühisläbirääkimisi eri valdkondade kutseühingutega, isegi kui süsteemiga ei välistata võimalust, et eri ettevõtjad esitavad teateid ise eelkõige uue margi turuletoomise puhul. Selliste läbirääkimiste jooksul on jaehinna kehtestamises suur mõju maksuametil, kelle ülesanne on eelkõige tagada kõnealustelt toodetelt saadav maksutulu. Menetluse jooksul selgus ka, et mitut maksumärki kasutades on Belgia riik valmis piirama ettevõtjate vabadust oma toodetele jaehinna valimisel. Seoses sellega teatas hageja BAT, et pärast uue sigaretimargi turuletoomist oli ta sunnitud tõstma hinda kuue Belgia frangi võrra paki kohta, et turustada neid hinnaga, mis vastab pädevate asutuste kehtestatud madalaimatele maksumärkidele, kes on tühistanud madalamate hindade maksumärgid.
130. Eespool sätestatud kaalutlustest järeldub, et tubakatoodetesektoris muudavad Belgia eeskirjad tarbijahindade ja hinnakontrolli kohta ning riigi poolt nende kohaldamine tulupoliitika suhtes põhimõtteliselt võimatuks tootjate ja importijate jaoks võimaluse võistelda nii, et see mõjuks jaemüügihinnale.
131. Teisest küljest tuleb märkida, et see ei ole mingil juhul näidanud, et kõnealused eeskirjad või nende kohaldamine takistaksid tootjaid või importijaid lubamast teatavatele hulgimüüjatele eraldi kasumimarginaali, mis on suurem tootjate või importijate osast jaehinnas. Võttes kooskõlastatud meetmeid seoses hulgimüüjatele lubatava kasumimarginaali maksimumtasemega, hoiduvad hagejad ühiselt omavahelisest konkurentsist ning samal ajal ei soodusta nad vahendajatel kasutamast müügioliitikat, mis soodustaks sellise tootja või

importija tooteid, kellelt nad saavad või loodavad saada suuremat kasumimarginaali.

132. Seoses sellega tuleb rõhutada, et asutamislepingu artikli 85 lõikega 1 keelatakse kõik konkurentsipiirangud igas tootja ja lõpptarbija vahelises kauplemisetapis. Seega käsitletakse artikli 85 lõike 1 punktis a üldiselt „kauplemistingimusi“, artikli 85 lõike 1 punktis b „tootmist“ ja „turge“ ning artikli 85 lõike 1 punktis c eri kauplemisetappidel vahet tegemata „turge“ ja „tarneallikaid“.
133. Lisaks sellele jääb käesoleval juhul, isegi kui tulust tulenev osa jaehinnas on suur, tootjale või importijale piisav marginaal, mis võimaldab neil tõhusalt konkureerida isegi jooksva tarbimisega massitoodete puhul, mille korral võib hinna väga väike alandamine tootmis- või impordietapil oluliselt mõjutada tarbijaetappi.
134. Seepärast tuleb kooskõlastatud tegevust seoses kasumimarginaalidega, mis on esitatud nii 1. detsembri 1975. aasta soovitusel kui ka enne seda võetud meetmetes, millega kaasnes suurel osal ühisturust, s.o Belgias laiatarbekaupade enamiku tootjate ja importijate vahel kokkulepe, käsitleda konkurentsipiiranguna, mis on asutamislepingu artikli 85 lõikega 1 keelatud, eeldusel, et ühelt poolt on ebatõenäoline, et see mõjutaks oluliselt liikmesriikide vahelist kaubandust, ning teiselt poolt ei ole käesoleval juhul muid tegureid, mis võimaldaksid järeldada, et hagejate kehtestatud turustussüsteemi tervikuna kõnealune keeld ei mõjuta.
135. Viimati nimetatud juhul tuginevad hagejad Euroopa Kohtu 25. oktoobri 1977. aasta otsusele kohtuasjas 26/76 (Metro SB-Großmärkte GmbH vs. komisjon, 1977, EKL 1875) ning väidavad, et pidades silmas selle kasulikku mõju turustruktuurile, ei pea teatava tulutaseme tagamine spetsialiseerunud kaubanduses kuuluma tingimata artikli 85 lõike 1 keelu alla. Kohus tunnistas selles otsuses, et meetmed, mille ülesanne on säilitada tavapärane kaubandus, eristades hulgi- ja jaemüüki, ei pea tingimata konkurentsi piirama või, kui nad seda teevad, võivad nad kuuluda artikli 85 lõike 3 kohase erandi alla. Kõige rohkem tunnistas kohus, et hinnakonkurents ei ole tingimatu prioriteet teiste tõhusate konkurentsivormide ees.
136. Hagejad heidavad ette, et komisjon ei võtnud turustussüsteemi hindamisel nõuetekohaselt arvesse eespool nimetatud meetmetes käsitletud tegureid.
137. On õige märkida, et komisjon ei arvusta mitte vahendajate vaheliste funktsioonide eraldamise põhimõtet, vaid tootjate ja importijate kooskõlastatud tegevust seoses vahendajatele lubatud finantssoodustustega.
138. Kuigi vastab tõele, et Euroopa Kohus käsitles Metro kohtuasja otsuses teataval määral küsimust, kas valikuline turustussüsteem võib olla kooskõlas asutamislepingu artikli 85 lõikega 1, ei olnud see kohtuasi seotud süsteemiga, mis on erinevalt käesolevates kohtuasjades kõne all olevast süsteemist loodud eesmärgiga turustada väga tehnilisi kestvustarbekaupu, mille puhul tuli kauplejaid valida kvalitatiivsete kriteeriumide alusel.

139. Samuti on õige meenutada, et Metro kohtuasjas vaidlustas hageja komisjoni otsuse lubada artikli 85 lõike 3 kohast erandit artikli 85 lõikes 3 sätestatud keelust seoses ühe tootja loodud turustussüsteemiga. Lisaks märkis Euroopa Kohus, et komisjoni ülesanne oli tagada, et kõnealuse tootja poolt heakskiidetud turustajate vahelise hinnasüsteemi paindumatust ei suurendataks, mis oleks võinud juhtuda, kui sama toote turustamiseks oleks valikuliste turustusvõrkude arv suurenenud.
140. Seepärast võib järeldada, et hagejate argumenti selle kohta, et komisjon eksis, pidades vaidlustatud meetmeid konkurentsi piiravateks, eelkõige seoses kasumimarginaalidega, ei saa toetada Euroopa Kohtu põhjendustega Metro kohtuasjas.
141. Seepärast tuleb jõuda järeldusele, et hagejate vaheline kokkulepe nende poolt otse kauplejatele lubatavate marginaalide suuruse kohta, mis seega takistab turujõududel määramast kindlaks kõnealuste soodustuste suurust – eelkõige teenuste põhjal, mida sellised vahendajad võivad üksi osutada –, on artikli 85 lõikega 1 keelatud konkurentsipiirang, eeldades, et sellel on tõenäoliselt märkimisväärne mõju liikmesriikide vahelisele kaubandusele.

b) Aastalõpu mahahindlus

142. FEDETABi poolt komisjonile saadetud 26. jaanuari 1971. aasta kirja lisadest selgub, et alates 1. jaanuarist 1971 maksaksid FEDETABi tootjatest liikmed FEDETABi kaudu hulgi- ja jaemüüjatele aastalõpu mahahindlust, mille summa on vahemikus 20–200 senti 1000 sigareti kohta olenevalt sigaretimüügist aasta jooksul. Seepärast on siiski õige märkida, et ei põhjendustes, millel vaidlustatud otsus põhineb (põhjendused 19–27 ja 81), ega resolutiivosa artiklis 1 ei ole selgelt arvesse võetud soovitusel eelnenud ajavahemiku mahahindlust. Järelikult tuleb aastalõpu mahahindlust arvestada üksnes seoses soovitusel.
143. Sellega seoses on üldteada, nagu komisjon on osutanud otsuse põhjenduses 74, et iga otsene klient, hulgi- või jaemüüja võib FEDETABilt saada seda mahahindlust, mille ulatus on sätestatud soovitusel ning mis põhineb Belgia või välismaistelt tootjatelt (olenemata sellest, kas nad on FEDETABi liikmed) ostetud igat marki sigarettidel. Toimikust ilmneb, et mahahindlus on ainult 1% ostuhinnast. Sigarettide mahahindluse arvutamiseks vajaliku teabe kogub iga kliendi puhul FEDETAB või selle tarvis nimetatud asutus.
144. Komisjoni arvates kaotas aastalõpu mahahindluste süsteem soovitusel esitatud kujul selles valdkonnas täielikult kogu konkurentsi tootjate vahel, kes olid sellele alla kirjutanud, kuna ta kaotas vahendajate ajendi pingutada konkurentsi vallas rohkem, et saada suuremaid soodustusi või suunata oma tarbijad üksnes ühele tootjale ning muuta turule sisenemine sinna siseneda soovivate tootjate jaoks keerukamaks.
145. Hageja FEDETAB väidab teisest küljest, et pingutusi konkurentsi vallas ergutavad tootluse erinevused vastavalt müüdüde kogustele. Lisaks väidab ta, et otseste marginaalide ja aastalõpu mahahindluste summa on täpselt majandusministri lubatud maksimum hinnatõusude läbirääkimiste alusel.

Mahahindlust ei kehtestata ametlikult igapähele, ent hulгимүүjad nõuavad seda jõuliselt, nii et ükski tarnija ei pääse selle maksmisest. Võttes arvesse, et see on väga väike summa, ei saa see mingil juhul olla tootjale suureks koormaks, olenemata kaupleva poolt temalt ostetud koguste osakaalust.

146. Esiteks on seoses kõnealuse mahahindlusega õige märkida, et nagu kauplemisel võimaldatud otseste marginaalide puhul, on selle puhul tegemist hagejate kooskõlastatud tegevusega vastavalt soovitusel. Nagu ilmneb FEDETABI enda ütlusest, tuleb seda kaaluda koos otseste marginaalidega; selle põhjal moodustab see osa maksimummarginaalidest, mille tase määratakse kindlaks hagejate ühismeetmena ning mille eesmärk ja mõju on, nagu juba mainitud, ainukonkurentsi märkimisväärne piirang Belgia sigaretituru tootjate ja importijate vahel.

c) Maksetähtaegu käsitlevad eeskirjad

147. Seoses enne soovitusi vastu võetud meetmetega maksimaalsete maksetähtaegade kohta tuleb meenutada, et 23. detsembri 1971. aasta kirjaga FEDETABI kirja kohta teavitasi üheksa tootjat, sh kõik hagejad peale BATi, hulгимүүjaid ja teisi hulгимүүgitingimusi kasutavaid isikuid, et nad on otsustanud lõpetada pikaajalise krediidi, mille ajavahemikku lühendatakse järk-järgult kuni kõige rohkem kahe nädalani.
148. 1. detsembri 1975. aasta soovitusel on sätestatud sularahamaksede nõue vastavalt tootja võimalusele lubada erandina ühel või mitmel oma kliendil kasutada ajavahemikku, mis ei ole pikem kui kaks nädalat arvel näidatud kuupäevast.
149. FEDETABI sõnul oli soovitusel põhjuseks sama mure seoses maksetähtajaga, mille tõttu ta koostas 23. detsembri 1971. aasta kirja. FEDETABI andmetel järgnes sellele kirjale selvehalliettevõtja GB nõue võimaldada krediiti 90 päeva alates kuu lõpust, mis oli osa kõigi selvehallide avaldatavast survepoliitikast. Ta lisab, et „andmaks FEDETABI kirjale vajalikku kaalu“, otsustasi FEDETABI peamised tootjatest liikmed kirjale alla kirjutada. See vastus oli õiguspärase kaitse. Iga märkimisväärne krediidi pikendamine oleks paratamatult andnud hindadele tarbijate kahjuks tagasilöögi, seda eelkõige Belgias kehtiva sigarettide maksusüsteemi kordistava mõju tõttu. Selles olukorras oleks igasugune viivitus põhjustanud FEDETABI arvates turukrahi.
150. Lisaks viitavad hagejad soovitusel maksetähtaegu käsitlevate sätete kaitseks Belgia maksusüsteemi poolt selle valdkonna konkurentsivõimalustele avaldatavale mõjule, võttes eelkõige arvesse selvehallide ostujõudu. Väidetakse, et need sätted ei mõjuta kahjulikult seaduspärase konkurentsi, ent nende eesmärk on tasakaalustada ulatuslikku konkurentsi selvehallide vahel, kes saavad kasu asjaolust, et Belgia riik teeb sigarettide maksude puhul tootjast või importijast nende maksukogujad. Neli viiendikku vahendajate võlgnevustest koosnevad seega tootja või importija poolt, kes seega kannavad kaubandushäirete finantsriski, makstud maksuvõla hüvitistest. Kui lisaks pidada silmas, et sigaretivarude käive on selvehallides keskmiselt kümme ja isegi kolm päeva, on igasugune sellest erinev konkurents ebaseaduspärane ja see on nii seda enam, et

mitu selvehalliettevõtjat, kes saavad kasu oma turupositsioonist, soovivad lisaks kehtestada väga pikki tähtaegu kavatsusega saada muude toodete kui sigarettide rahastamiseks intressivaba laenukapitali. Seepärast tundub see enda kaitsena õiguspärane, kui tootjad ja importijad üritavad tagada maksetähtaegade kasutamise konkurentsi seisukohast neutraalsel viisil.

151. Vaidlustatud otsuse põhjendustest 86 ja 100 ilmneb, et komisjon leiab, et FEDETABi poolt maksimaalse maksetähtaja ühine ja ühtne kehtestamine nende jaoks, kes kasutavad hulгимүүгитингимуси, avaldas ja avaldab siamaani mõju selles valdkonnas konkurentsi ärahoidmiseks ning tugevdab konkurentsipiiranguid, mis tulenevad seoses kasumimarginaalide ja aastalõpu mahahindlustega võetud muudest meetmetest. Komisjon väidab ka otsuse põhjendustes 101 ja 102, et tema teabe kohaselt kipuvad krediidiperioodid tegelikkuses olema kaks nädalat või vähem ning vastupidiselt FEDETABi ja osa tema liikmete ütlustele vastab selle sätetele mitme tootja teguviis, kellest ükski pole soovitud tagasi lükanud.
152. Käesolevate kohtuasjade menetluse jooksul on teatavad hagejad need komisjoni väited vaidlustanud ning öelnud, et maksetähtaegade kohaldamine on paindlik ja erinev. Hagejad Jubilé ja Vander Elst juhtisid omalt poolt tähelepanu sellele, et nad mõlemad teatasid oma 18. detsembri 1975. aasta kirjas komisjoni oma otsusest soovitud järgida, samas teatasid nad, et nende ettevõtted on alati teinud sularahamakseid ning et nad soovivad neid kasutada soovitusel sõltumata. Seepärast kinnitavad nad, et kui on vaja kaaluda asutamislepingu artikli 85 tähenduses soovitusel kui lepingu heakskiitmist, ei ole nad mingil juhul selle lepingu osapooled seoses maksetähtaegadega ning selles osas on otsuse neile adresseerimine ekslik.
153. Kuigi on tõsi, et Belgia maksusüsteem, mille kohaselt vastutab tootja või importija väga suure maksustamisega seotud osa eest jaehinnas, avaldab väga kindlat mõju konkurentstile, mis võib selles valdkonnas tekkida seoses maksetähtaegadega, võttes arvesse kaubavarude kiiret käivet ja kõrgeid pangaintresse, ei tähenda see, et selles valdkonnas ei ole võimalust tõhusaks konkurentsi. Samuti on oluline mitte unustada asjaolu, et kui tootja võimaldab kauplejale krediiti, on see samaväärne sellega, et kaupleja saab täiendavat kasumimarginaali, mis ei ole mingil viisil Belgia maksustamis- või hinnakontrollieeskirjadega keelatud või välistatud. Neid järeldusi kinnitab asjaolu, et esimesele vastuväiteteatisele saadetud FEDETABi 22. septembri 1975. aasta vastusele lisatud tabelist on ilmne, et teiste hagejate, v.a HvL, lubatud tegelik krediidiperiood ei erine (sularahamakse) 40 päevast sõltuvalt tootjast ja kliendist.
154. Maksetähtaegu käsitlevate ühissätete eesmärk on nii 23. detsembri 1971. aasta kirja kui ka soovitusel kohaselt sisuliselt vähemalt märkimisväärne konkurentsipiirang; sellest asjaolust piisab nende suhtes artikli 85 lõike 1 kohase keelu kohaldamiseks, kui nende puhul eeldatakse nende mõju liikmesriikide vahelisele kaubandusele.

155. Pidades silmas asjaolu, et hagejate vahelise konkurentsi võimalust seoses maksetähtaegadega tuleb pidada olemasolevaks ning et eespool nimetatud sätete eesmärk on neid märgatavalt piirata, sätestades maksimumperioodiks kaks nädalat, mida vastavalt soovitusel võib lubada üksnes erandjuhtudel, ei pea käsitlema küsimust, mil määral on hagejad neid sätteid jõustanud.
156. Seoses hagejate Jubilé ja Vander Elst väidetega selle kohta, et nad on alati rangelt nõudnud sularahamakseid ning et nad kasutaksid neid ka edaspidi soovitusel sõltumata, on õige, et sellist kavatsuse väljendust ei saa võtta arvesse, pidades silmas mitu korda nimetatud asjaolu, et vastavalt FEDETABI põhikirja artiklile 8 peavad FEDETABI liikmed järgima põhikirja kohaselt tehtud otsuseid.
3. *Hulgimüüjate ja teatavate jaemüüjate järgitavad eelmised meetmed tootjate sätestatud müügihindade kohta, teatavate kategooriate hulgimüüjate heakskiitmise piirangu kohta, heakskiidetud hulgimüüjate suhtes kehtestatud keelu kohta mitte tarnida teatavatele teistele hulgimüüjatele ning nõue varuda vähim arv marke*
157. FEDETABI ja FNCG vaheline 22. mai 1967. aasta leping viieks aastaks, mida on tugevdatud nii FEDETABI poolt heakskiidetud jaemüüjatele saadetud standardlepinguga, millele jaemüüjad alla kirjutasid, kui ka 5. oktoobri 1967. aasta ja 29. detsembri 1970. aasta tõlgendavate lisalepingutega, sisaldas mitut ühismeedet, mille osalised olid hagejad ning mille eesmärk oli ühelt poolt keelata hulgimüüjatel müüa jaemüüjatele tubakatooteid tarnija osutatud hindadest erinevate hindadega, tegemata muid mahaarvamisi või soodustusi kui jaemüüja marginaal, ning lisaks tagada, et tarbijale lõppmüügil järgiksid jaemüüjad ainult maksumärgil osutatud hinda.
158. Nagu FEDETAB oma hagiavalduses väidab, oli nende meetmete peamine eesmärk ära hoida seda, et teised hulgi- ja jaemüüjad müüvad alandatud hinnaga. FEDETABI väitel kahjustas alandatud hinnaga müük spetsialiseerunud hulgi- ja jaemüüjate olemasolu, kelle kadumine ei oleks tarbija huvides. Lisaks ilmneb FEDETABI poolt hagiavalduses esitatud väidetest, et soov kaitsta neid kauplejaid mõjutas ka pärast 1. jaanuari 1971 kohaldatavat poliitikat mitte lubada maksimaalseid hulgimüügitingimusi teatavate kategooriate uutele hagejatele ning eelkõige toidukaupadele spetsialiseerunud hulgimüüjatele.
159. 1. jaanuaril 1971. aastal jõustunud Belgia käibemaksuseaduse artikli 58 kohaselt, milles sätestati, et maksumärgil esitatud hind peab olema tarbijahind, keelati seega jaehinna vähendamine.
160. Teisest küljest on väidetud, et hulgimüüjate puhul uuendati eespool nimetatud meetmeid standardlepinguga, millele osutati kui „alandatud hinnaga müügi erilepingule“, mille FEDETAB esitas hulgimüüjatele 30. juunil 1972 ning millele kirjutasid alla peaaegu kõik hulgimüüjad. Selle lepingu järgi kohustusid hulgimüüjad viieks aastaks järgima kõnealuste toodete edasimüügil tarnijate osutatud hindu, neid vähendamata ja soodustusi andmata, ning samuti järgima keeldu, mille kohaselt keelati tubakatoodete edasimüük ühelt poolt hulgimüüjatele, kelle suhtes tootjad olid juba kvoodi kehtestanud, ning

toidukaupade hulгимüüjatele ja teistele hulгимüüjatele, keda tootjad otse ei varustanud, kui asjaomaseid tooteid kavatseti müüa edasi jaemüüjatele, ning teiselt poolt jaemüüjatele, kui tarnitud kaupu ei kavatsetud ilmselt müüa jaemüüja tavaklientidele. Selle keeluga tugevdati eespool osutatud 22. märtsi 1972. aasta teatise tingimusi, mille FNCG oli saatnud oma liikmetele ning millel oli eespool nimetatud hulгимüüjate puhul sama eesmärk.

161. Eespool kirjeldatud meetmete tegelikust sisust on ilmne, et nende eesmärk oli peamiselt hoida ära FEDETABi tootjatest ja importijatest liikmete vahelist konkurentsi seoses nende toodete edasimüügihindadega nii hulгимüügitasandil (ja vähemalt enne 1. jaanuari 1971, mil jõustus käibemaksu seaduse artikkel 58) kui ka jaemüügitasandil.
162. Eeskirjad, mille eesmärk on selline üldine ja süstemaatiline konkurentsi piiramine, kuuluvad kahtlemata asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohase keelu alla, tingimusel, et neil on tõenäoliselt ka märkimisväärne mõju liikmesriikide vahelisele kaubandusele.
163. Seoses soovitusele eelnenud meetmetega piiratud arvu jaemüüjate suhtes kehtestatud kohustusega varuda vähemalt 60 marki sigarette, mida rakendati teatavate ettevõtjate, sh GB suhtes tarnete katkestamisega, arvustab komisjon meedet (otsuse põhjendus 87), millega takistatakse jaemüüjatel edendamast teatavate markide müüki teiste markide kahjuks ning sunnitakse neid kasutama osa oma käibekapitalist teatavate aeglase käibega markide varumiseks.
164. Ent pidades silmas asjaolu, nagu on juba järgitud, et määral, mil varasemad meetmed olid seotud kasumimarginaalidega, maksetähtaegadega ning tootjate ja importijate kehtestatud hindade järgimisega, kuuluvad need suures osas ja põhimõtteliselt artikli 85 lõike 1 kohase keelu alla, ei pea eraldi kinnitama, kas teatavate jaemüüjate suhtes enne 1. detsembrist 1975 kehtestatud kohustus varuda minimaalne arv marke on selle artikliga kooskõlas.

4. Mõju liikmesriikide vahelisele kaubandusele

165. Tuleb kaaluda, kas eespool nimetatud meetmed võivad avaldada olulist mõju ka liikmesriikide vahelisele kaubandusele. Vaid juhul, kui see on nii, kuuluvad kõnealused piirangud artikli 85 lõike 1 kohase keelu alla.
166. Komisjon väidab vaidlustatud otsuses, et soovitusele eelnenud meetmete eesmärk oli tõenäoliselt mõjutada liikmesriikide vahelist kaubandust, kuna teatavad FEDETABi tootjatest liikmed vastutasid väga suure osa Belgiasse imporditud tubakatoodete eest ning turustasid neid samadel konkurentsivastastel tingimustel kui oma tooteid. Lisaks kohaldati neid eeskirju Belgia või teiste liikmesriikide importijate ja tootjate suhtes, kes ei olnud ühinenud FEDETABi ja FNCG koostatud piiravate eeskirjadega seoses turustamisega, kui nad müüsid oma tooteid (sh teistest liikmesriikidest pärit tooteid) edasi hulgi- või jaemüüjale, kes järgis nende kahe ühenduse sätestatud eeskirju, ning see oli nende kahe ühenduse tugevat turupositsiooni arvestades üldreegel.

167. Neid kaalutlusi silmas pidades leidis komisjon otsuse põhjenduses 93, et kuigi kehtiv maksukord tekitab praktilisi raskusi seoses hulgi- ja jaemüüjate samaaegse impordiga, kehtib siiski tõsiasi, et kaubandustingimuste muutmine Belgias muutis kaubavoo tavapärasest käiku (s.t käiku, mis oleks esinenud komisjoni avastatud konkurentsipiirangute puudumisel) ning mis seega mõjutas liikmesriikide vahelist kaubandust.
168. Komisjon väidab otsuse põhjenduses 106, et soovitude meetmed võivad mõjutada liikmesriikide vahelist kaubandust samadel põhjustel kui eelmiste meetmetega seoses kavandatud meetmed.
169. Hagejad arvustavad, et põhjendused, milles väidetakse peamiselt, et liikmesriikide vahelist kaubandust ei mõjuta FEDETABi tootjatest ja importijatest liikmete turuolukord, kuna üksnes liikmesriikide tubakatoodete maksustamise erinevuse tagajärgede tõttu reguleeritakse vaidlustatud meetmetega vaid riigisisest olukorda. Tubakatoodete tarbimiselt kogutavate maksude ühtlustamise praeguses etapis moodustavad nende maksude arvutamise ja kehtestamise eri viisid peamise takistuse ühendusesisesele kaubandusele ning hoiavad ära samaaegse impordikorra kehtestamise. Lisaks sellele, isegi eeldades, et vaidlustatud meetmed võivad avaldada kaudset mõju tootjate imporditud tubakatoodete kogusele, ei ole see mingil viisil näidanud, et selline mõju võiks mõjutada liikmesriikide vahelist vabakaubandust, et mõjutada ebasoodsalt liikmesriikide vahelise ühisturu eesmärkide saavutamist.
170. Selliste vastuoluliste argumentide taustal on õige eelkõige meenutada, nagu Euroopa Kohus on märkinud oma 30. juuni 1966. aasta otsuses kohtuasjas 56/65: *Société Technique Minière vs. Maschinenbau Ulm GmbH*, 1966, EKL 235, et selleks, et leping, otsus või kooskõlastatud tegevus võiks mõjutada liikmesriikide vahelist kaubandust, peab olema piisava tõenäosusega võimalik ennustada mitme objektiivse faktilise või õigusliku teguri põhjal, et asjaomane leping, otsus või kooskõlastatud tegevus võib otseselt või kaudselt ning tegelikult või võimalikult mõjutada liikmesriikide vahelist kaubandust. Sel viisil ennustatav mõju peab põhjustama kartusi, et liikmesriikide vahelist ühisturu toimimist võidakse takistada.
171. Seoses sellega on õige märkida, et on üldteada, et – nagu on öeldud otsuse põhjendustes 8 ja 91 – märkimisväärne osa Belgias müüdavatest tubakatoodetest imporditakse FEDETABi tootjatest liikmete kaudu, kes turustavad neid tooteid samade turustusvõrkude kaudu nagu nende enda toodetud toodete puhul. Näiteks 1974. aastal impordisid nad Belgiasse saabuvatest sigarettidest 51% ja sigaritest 12–14%, s.o seal müüdavatest sigarettidest ligikaudu 5% ja sigaritest 10%.
172. Kuigi tubakatoodete samaaegne import Belgiasse on suures osas seotud välistatud maksuga ning tehniliste raskuste tõttu, millele Euroopa Kohus on osutanud oma 16. novembri 1977. aasta otsuses kohtuasjas 13/77: *Inno vs. ATAB*, EKL 2115, tuleb pidada silmas, et käesolevas kohtuasjas käsitletud kaubandusele avaldatav mõju – nagu selgelt ilmneb põhjendustest, millele tugines vaidlustatud otsus – tulenes peamiselt FEDETABi tootjatest liikmete suurest impordimahust. Sellest tulenevalt tuleb märkida, et eespool nimetatud

konkurentsipiirangud seoses kasumimarginaalide, aastalõpu mahahindluste ja maksetähtaegadega moonutavad tõenäoliselt tubakatoodete kaubanduse suundumusi võrreldes nendega, mis oleks muidu esinenud. Seda enam on see tõsi nende soovitusel eelnenud meetmete puhul, mille eesmärk oli tagada tootjate ja importijate sätestatud hindade range järgimine igas turustusetapis. Tegutsedes kõnealuste, vahendajatele võimaldatud müügitingimuste põhiliste aspektide puhul kooskõlastatult, vähendasid hagejad märkimisväärselt veelgi vahendajate võimalikku soovi edendada imporditud toodete puhul teatavate toodete müüki võrreldes teistega, saades ise vastutasuks finantseeliseid.

173. Komisjoni otsuses on seepärast õigesti järeldatud, et hagejate kehtestatud konkurentsipiirangud mõjutavad tõenäoliselt liikmesriikide vahelist kaubandust.

VI – Põhiväide seoses asutamislepingu artikli 85 lõikega 3

174. Hagejad väidavad peamiselt, et komisjon rikkus asutamislepingu artikli 85 lõiget 3 ning kaitseõigusi, kuna ta ekslikult keeldus soovitusel erandit lubamast, ei võtnud arvesse hagejate väiteid ning tegi sellega seoses faktivigu.

175. Enne poolte argumentide kaalumist seoses soovitusel suhtes asutamislepingu artikli 85 lõike 3 kohaldamisega tuleb meenutada, et artikli 85 lõike 1 sätetega vastuolus olev leping ei saa moodustada erandit artikli 85 lõikest 3, kui see ei vasta järgmistele tingimustele:

– aitab parandada kaupade tootmist või turustamist või edendab tehnilist või majanduslikku progressi;

– võimaldab tarbijatele õiglase osa tulenevast kasust;

– ei kehtesta asjaomaste ettevõtjate suhtes piiranguid, mis ei ole nimetatud eesmärkide saavutamiseks hädavajalikud;

– ei anna sellistele ettevõtjatele võimalust kõrvaldada konkurentsi kõnesolevate toodete olulise osa suhtes.

176. Seoses sellega on asjakohane meenutada, nagu on Euroopa Kohus märkinud oma otsuses Metro kohtuasja kohta (punkt 21), et komisjonile artikli 85 lõike 3 alusel antud pädevus näitab, et toimiva konkurentsi säilitamise tingimusi võib kooskõlastada erinevate eesmärkide kindlustamisega ning et sel eesmärgil on lubatud teatavad konkurentsipiirangud tingimusel, et need on vajalikud nende eesmärkide saavutamiseks ning et nende tulemuseks ei ole konkurentsi kõrvaldamine ühisturu olulise osa suhtes.

177. Vaidlustatud otsuse põhjenduses 132 leiab komisjon soovitusel põhjendustes 113–131 sätestatud põhjenduste puhul, et soovitusel suhtes ei saa kohaldada artikli 85 lõike 3 kohast erandit, kuna see ei vasta selle sätte kohaldamise tingimustele. Eelkõige ei ole soovitusel tulemuseks turustamise paranemine, mis oleks piisav tasakaalustamiseks konkurentsipiiranguid, mida see põhjustab, või võimaldada tarbijatele õiglase osa kasust, mis võib sellest tuleneda.

178. Vaidlustatud otsuses esitab komisjon artikli 85 lõike 3 kohasest erandist keeldumise põhjendusena asjaolu, et talle pole näidatud, et soovitusena loodud turustussüsteem annab FEDETABI liikmete otsestele klientidele ja nende klientide ostjatele rohkem kasu, kui nad saaksid tavapärase konkurentsi puhul, mis laseks tarbijatel vabalt valida. Tunnistades, et väga suure hulga hulgi- ja jaemüüjate kaudsete vahenditega võimaldab süsteem tarbijatele laia valiku marke, väidab komisjon, et selline valik on saadaval ainult spetsialiseerunud jaemüüjatel, kes moodustavad vaid väikese osa 80 000 müügikohast, millest suuremas osas pakutakse tarbijatele väga piiratud margivalikut. Pealegi võib müügikohtade suur arv ainult suurendada turustuskulusid.
179. Komisjon vaidlustab ka argumendi selle kohta, et soovitusena loodud ühissüsteemi kadumine tooks vältimatult kaasa spetsialiseerunud kaubanduse kadumise. Seda kaubandust ei ohustaks isegi see, kui ta ei saaks enam kasutada FEDETABI ja tema liikmete lubatud soodsamaid finantstingimusi kui need, mida võimaldatakse spetsialiseerumata kaubanduses, kui selle kaubanduse teenuste kasutajad ja tarbijad seda tegelikult hindaksid. Väljendades kahtlusi seoses ohuga, mis väidetavalt ohustab spetsialiseerunud hulgi- ja jaemüüjate allesjäämist, kes vastutavad ligikaudu 80% sigaretimüügi eest Belgia turul, leiab komisjon, et neile soodsamate tingimuste lubamine on katse hoida ettevõtjaid turul kunstlikult, samas kui lõppostja ei ole veendunud, et need müüjad on vajalikud ning kui tavapärane konkurents sunniks neid tegevust lõpetama.
180. Otsuse põhjenduses 133 leiab komisjon soovitusena sätestatud viidates, et ta ei rahulda ka viimast katset kohaldada artikli 85 lõiget 3, kuna „pidades silmas FEDETABI ja tema liikmete turuosa, võimaldavad lepingud asjaomastel ettevõtjatel kõrvaldada konkurents olulise osa kõnealuste toodete puhul“.
181. Hagejad väidavad, et soovitusena sätestatud eesmärk on säilitada Belgias väga tihe tavapärane turustussüsteem, kuhu kuulub 80 000 jaemüüjat, mis teeksid tarbijale ja tarbija kasuks isegi riigi kõige kaugemates osades kättesaadavaks laias valikus marke, mis omakorda aitab tugevdada konkurentsi. Selle süsteemi säilitamine sõltub spetsialiseerunud kaubandusest ja eelkõige spetsialiseerunud hulgi- ja jaemüüjatest, kes varustavad väga paljusid väikseid jaemüüjaid kogu riigis.
182. Väidetakse, et soovitusena sätestatud eesmärki ei saavutamiseks vaja. Eelkõige tuleb spetsialiseerunud hulgi- ja jaemüüjatele võimaldada väikest lisasoodustust, et tagada nende allesjäämine teiste kauplemise, eriti selvehallide, põhjustatud konkurentsis, kes ei osuta samu teenuseid. Paljude spetsialiseerunud vahendajate kõrvaldamine tooks hagejate arvates kaasa mitte üksnes tarbijale pakutavate markide arvu vähenemise, vaid ka tõsisid sotsiaalseid tagajärgi. Seoses sellega on kohane märkida, et Euroopa Kohus rõhutas oma otsuses Metro kohtuasjas, et sotsiaalset laadi kaalutlusi ning eelkõige soovi tagada tööhõive ebasoodsas majanduskliimas võib artikli 85 lõike 3 kohaselt arvesse võtta.
183. Esiteks tuleb sellega seoses märkida, et soovitusena sätestatud eesmärki sisaldab seoses sigaretitootmise ja -turustamisega kahtlemata teatavaid soodustusi nii tarbijate kui ka mitme väikese jaemüüja jaoks, sh Belgia ajalehekioskite ja tubakamüüjate jaoks, kes

toimiku andmetel müüvad ligikaudu 60% kogu riigi sigarettidest. Väga suure hulga müügikohtade olemasolu Belgias hõlbustab kahtlemata sigarettide ostmist tarbijate poolt, isegi kui tuleb pidada silmas, et on väga lai valik marke piiratud arvult spetsialiseerunud või osaliselt spetsialiseerunud jaemüüjatelt, kes on eelkõige uute või väikese käibega markide müügikohaks.

184. Siiski pole vahendajate ja markide arv tingimata vältimatu kriteerium turustamise parandamisel artikli 85 lõike 3 tähenduses. Turustusvaldkonna kvaliteedi üle võib eelkõige otsustada selle majandusliku paindlikkuse ning tootjatelt ja tarbijatelt tulevatele stiimulitele reageerimise suutlikkuse põhjal. Viimati nimetatul puhul tähendab turustamise tõhusus, et oma tegevuses suudetakse keskenduda toodetele, mis on tarbijate silmis parimad, ja seda tuleb hinnata vastavalt selle kohanduvusele ilmnele võivatele uutele ostuharjumustele. Komisjoni esitatud näitajatest, mille täpsust ei ole käesolevate kohtuasjade teised pooled vaidlustanud, on selge, et selvehallide sigaretimüük on kasvanud palju rohkem kui teiste jaemüüjate oma, ning see on nii vaatamata asjaolule, et selvehallid pakuvad üksnes piiratud arvu sigaretimärke Belgia turul müüdavast valikust.
185. Nendest kaalutlustest järeldub, et võib tõsiselt kahelda, kas soovitusel põhineva turustusega seotud kasu võib olla piisav hüvitamiseks karme piiranguid, mille soovitus seab konkurentsile seoses valdkonnas kokkulepitud müügitingimustega, et õigustada järeldust, et see aitab kaasa sigarettide turustamise parandamisele artikli 85 lõike 3 tähenduses.
186. Siiski ei ole vaja anda sellele küsimusele lõplikku vastust, kuna tuleb silmas pidada, et artikli 85 lõike 3 kohaldamiseks vajalik teine tingimus ei ole selle kohtuasja puhul täidetud.
187. Selleks et soovitusel säetete puhul saaks kasutada erandit, ei peaks need võimaldama FEDETABi liikmetel kõrvaldada konkurentsi olulist osa kõnealuste toodete puhul.
188. Sellega seoses tuleb meeles pidada, nagu komisjon märkis vaidlustatud otsuse põhjenduses 8, et FEDETABi ettevõtjatest liikmed toodavad või impordivad ligikaudu 95% Belgias müüdüd sigarettidest ning et kümme FEDETABi liiget, kes impordivad ka välismaiste kaubamärkidega tooteid, impordisid 1974. aastal 51% Belgiasse imporditud sigarettidest või ligikaudu 5% seal müüdüd sigarettidest. Lisaks kuulub seitsmele hagejast ettevõtjale väga suur osa (80% vastavalt otsuse põhjendusele 61 ning 92% vastavalt komisjoni vastuväitele) sigarettide kogumüügist Belgias. Samuti tuleb silmas pidada, et vastavalt ka komisjoni vastuväites esitatud ja vaidlustamata näitajatele on ligikaudu kaks kolmandikku Belgia sigaretimüügist seotud vaid ligikaudu kümne margiga, mida turustavad peamiselt üks või mitu hagejast ettevõtjat.
189. Nagu märgitud, on hagejatest ettevõtjate kokkulepitud soovitusel säetete eesmärk piirata ühislepingu abil võimalikku konkurentsi nende ettevõtjate vahel. Võttes arvesse FEDETABi liikmete ja eriti hagejatest ettevõtjate väga suurt turuosa Belgia sigarettiturul, tuleb järeldada, et soovitusel tulemusel võimaldatakse hagejatel kõrvaldada konkurentsi olulise osa kõnealuste toodete puhul. Sellest

järeldub, et soovitus ei saa mingil juhul kuuluda artikli 85 lõike 3 kohase erandi alla.

VIII – Kokkuvõte

190. Kõigist eespool esitatud kaalutlustest järeldub, et hagiavaldused tervikuna tuleb tagasi lükata, kuna nad on põhjendamatud.

Kohtukulud

191. Kodukorra artikli 69 lõike 2 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud.

192. Kuna hagejate väited on põhjendamatud, peavad nad solidaarselt maksma kõik komisjoni kulud, sealhulgas need, mis on seotud taotlusega ajutiste meetmete vastuvõtmiseks, ning komisjoni toetuseks menetlusse astunute kulud.

193. Hagejate toetuseks menetlusse astunud pooled peavad oma kulud ise kandma.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS

otsustab:

1. Jätta higid rahuldamata.

2. Mõista hagejatelt solidaarselt välja komisjoni kohtukulud, sealhulgas ajutiste meetmete vastuvõtmise taotlusega seotud kulud, ning Eugène Huyghebaert SA, GB-Inno-BM ja Fédération Belge du Commerce Alimentaire'i menetlusse astumise kulud.

3. Jätta järgmiste menetlusse astujate kohtukulud nende enda kanda: Association des Détaillants en Tabac, Association Nationale des Grossistes en Produits Manufacturés du Tabac ja Fédération Nationale des Négociants en Journaux, Publications, Librairie et Articles Connexes.

Kutscher   Pescatore   Koopmans   Mertens de Wilmars   Mackenzie Stuart

O'Keefe

Bosco

Touffait

Due

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 29. oktoobril 1980 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

H. Kutscher